

VERSLAG VAN DE VERGADERING VAN DE RAAD DER GEMEENTE
HAARLEM OP WOENSDAG 26 MAART 2014 OM 19.00 UUR

Vastgesteld: 10 april 2014

Voorzitter: de heer B.B. Schneiders
Griffier: mevrouw J. Spier
Wethouders: de heer E.P. Cassee, de heer J.C. van der Hoek, de heer C. Mooij, de
heer L. Mulder en de heer J. Nieuwenburg

Aanwezig zijn 39 leden: de heer M. Aynan (PvdA), de heer A. Azannay (GroenLinks Haarlem), de heer J. Boer (VVD), de heer D.A. Bol (GroenLinks Haarlem), mevrouw mr. P.J. Bosma-Piek (VVD), mevrouw M.G.B. Breed (D66), de heer G.B. van Driel (CDA), de heer J. Fritz (PvdA), de heer R. Gebhardt (GroenLinks), de heer W. van Haga (VVD), de heer R.H.C. Hiltemann (Sociaal Lokaal), mevrouw T.E.M. Hoffmans (GroenLinks Haarlem), mevrouw M.D.A. Huysse (GroenLinks Haarlem), de heer E. de Iongh (D66), de heer R.G.J. de Jong (VVD), de heer B. Jonkers (SP), mevrouw D. Kerbert (D66), mevrouw H. Koper (PvdA), de heer H. Kruisman (GroenLinks Haarlem), mevrouw J. Langenacker (PvdA), mevrouw F. de Leeuw-de Kleuver (Ouderenpartij Haarlem), mevrouw D. Leitner (D66), de heer J. van de Manakker (Sociaal Lokaal), de heer A.P. Marselje (D66), mevrouw M. Otten (VVD), mevrouw S. Özogul-Özen (SP), mevrouw M. Pippel (D66), mevrouw A. Ramsodit (PvdA), de heer ir. F.H. Reeskamp (Fractie Reeskamp), de heer W.J. Rutten (VVD), de heer R. Schaart (PvdA), mevrouw M.C.M. Schopman (PvdA), de heer P. Schouten (Sociaal Lokaal), de heer C.J. Schrama (Haarlem Plus), mevrouw C.Y. Sikkema (GroenLinks Haarlem), de heer M. Snoek (CDA), de heer J.J. Visser (CDA), de heer J. Vrugt (Actiepartij) en mevrouw drs. L.C. van Zetten (D66)

1. OPENING

De VOORZITTER: Dames en heren, de vergadering is geopend. Hartelijk welkom allemaal. Het is een bijzondere vergadering, omdat we vanavond afscheid nemen van maar liefst twintig raadsleden. Voordat we dat gaan doen, hebben we met elkaar een aantal formaliteiten af te handelen. Allereerst moeten we de ontwerpnotulen van 13 maart vaststellen.

2. VASTSTELLING ONTWERPNOTULEN VAN DE VERGADERING VAN
DONDERDAG 13 MAART 2014

De VOORZITTER: Ik ben ervan overtuigd dat u daarmee kunt instemmen. Het waren dan ook uitstekende notulen. Alweer. Dan zijn de notulen van de raadsvergadering van 13 maart 2014 bij dezen vastgesteld.

3. GELOOFSBRIEVEN

De VOORZITTER: Zoals u zich wellicht kunt herinneren, hebben we bij de vorige raadsvergadering een commissie ingesteld tot onderzoek van de geloofsbrieven ten behoeve van toelating tot de gemeenteraad. Die commissie is daags na de verkiezingen onmiddellijk aan het werk gegaan. Daarin zaten mevrouw Sikkema, de heer De Jong en de heer Snoek. Het is een bijzondere klus om die geloofsbrieven te onderzoeken. De commissie heeft dat weten te volbrengen en ik geef graag het woord aan de voorzitter.

De heer DE JONG: De commissie heeft op basis van proces-verbaal van het centraal stembureau geoordeeld dat het verloop van de verkiezingen ordentelijk is geweest. Aan de raad van de gemeente Haarlem:

26 maart 2014

De commissie aan de raad van de gemeente Haarlem in wier handen werden gesteld de geloofsbrieven en verdere bij Kieswet gevorderde stukken, ingezonden door mevrouw Pippel, mevrouw Leitner, de heer Van Leeuwen, de heer Rijssenbeek, de heer Spijkerman, de heer De Jongh, mevrouw Dekker, de heer Nederbragt, mevrouw Van Zetten, de heer Fritz, mevrouw Schopman, de heer Aynan, mevrouw Ramsodit-de Graaf, mevrouw Van Loenen, de heer Brander, mevrouw Sikkema, de heer Berkhout, mevrouw Huysse, de heer Azannay, de heer Gün, de heer De Jongh, de heer Van Haga, mevrouw Van der Smagt, de heer Boer, mevrouw Sterenberg, mevrouw Özogul-Özen, de heer Garritsen, de heer Bloem, mevrouw Van Ketel, de heer Snoek, de heer Van Driel, mevrouw De Raadt, de heer El Aichi, mevrouw De Leeuw-de Kleuver, de heer Smit, de heer Van den Raadt, de heer Vrugt, mevrouw Crul en de heer Visser, op vrijdag 21 maart 2014 zijn benoemd tot leden van de raad van de gemeente Haarlem, rapporteert de raad van de gemeente Haarlem dat zij bovengenoemde bescheiden heeft onderzocht en in orde heeft bevonden. Gebleken is dat allen aan de in de Gemeentewet gestelde eisen voldoen. De commissie adviseert tot toelating als lid van de raad van de gemeente Haarlem. De commissie, benoemd de heer Snoek, mevrouw Sikkema en ondergetekende de heer De Jong.

De VOORZITTER: Hartelijk dank. Ik stel voor het advies van de commissie over te nemen en de benoemde raadsleden toe te laten. Er is niemand die daartegen is. Prettig. Dan kunnen we morgenavond overgaan tot de installatie.

Ik ga straks een praatje houden, maar ik heb nog verzuimd alle mensen op de publieke tribune hartelijk welkom te heten. Er zijn waarschijnlijk nogal wat mensen aanwezig die straks nog iemand over de vloer krijgen. Ik hoop dat dat tot grote vreugde stemt.

4. AFSCHIED VAN DE RAAD

Vorige week woensdag vond het feest van de lokale democratie plaats en in de aanloop daarvan werd er druk gedebatteerd in de stad en er werd door u en door anderen veel campagne gevoerd. De kiezer kwam stemmen en woensdagavond was het een spannende aangelegenheid in de Gravenzaal. De uitslag was voor sommigen een bron van grote vreugde, voor anderen een grote teleurstelling. Inmiddels zijn de stembussen en de stemhokjes weer opgeruimd en we maken ons op voor een nieuwe periode. Morgen installeren we de nieuwe gemeenteraad en om dat te kunnen doen, moeten we letterlijk plaatsmaken voor de nieuwe leden. Daarom nemen we vanavond afscheid van een groot aantal van onze collega-raadsleden, twintig in getal.

Eerst nog even dit. Het feest van de democratie werd op een wat droeve manier verstoord door de leider van de PVV. Die meende in een café in Den Haag te moeten pleiten voor een stad met minder Marokkanen, waarop de aanwezige achterban met enthousiasme reageerde. Ik zou zeggen: doe effe normaal, man! In onze stad en ik hoop dat dat voor heel Nederland geldt, hoort de Marokkaanse gemeenschap er gewoon bij. In onze stad geldt dat Haarlem er voor alle Haarlemmers is, ongeacht hun culturele achtergrond.

Dames en heren, laten we even terugblikken op de afgelopen raadsperiode. Die periode begon in 2010, het jaar waarin duidelijk werd dat we de stad zouden moeten leiden in een periode van economische neergang. In de perioden die daaraan vooraf gingen, leken de bomen tot in de hemel te groeien. Gelukkig is de stad er in de voorafliggende periode op veel fronten op vooruit gegaan. De binnenstad werd opgeknapt, de cultuurpodia werden vernieuwd, er werden veel scholen gebouwd, de Waarderpolder werd geherstructureerd zodat er goed gewerkt kon worden, de stadsvernieuwing draaide op volle toeren en ook op het sociale vlak werd er veel geïnvesteerd. Kortom, het dak werd gerepareerd toen de zon scheen en daardoor kon Haarlem gelukkig wel tegen een stootje. De keerzijde is wel

dat het een paar centen heeft gekost, maar dan heb je ook wel een pracht van een stad. Gelukkig kunnen we dus tegen een stootje, want bij het aantreden van onze raad was duidelijk dat we in ander vaarwater terecht zouden komen. De geldkraan in Den Haag zou worden dichtgedraaid en we moesten de grootste moeite doen om de begroting sluitend te houden. Het slechtste scenario was dat we uiteindelijk 36 miljoen euro structureel zouden moeten bezuinigen, maar misschien zou het allemaal wel meevallen. Daarom werd besloten na twee jaar de tussenstand op te nemen, maar helaas bleek na die twee jaar dat het scenario in negatieve zin verder moest worden bijgesteld. U herinnert zich dat vast nog wel. Het was de bedoeling dat we nog eens 8 miljoen euro extra per jaar gingen bezuinigen. Het is al eens vaker opgemerkt, dat dit de grootste bezuinigingsoperatie uit de Haarlemse geschiedenis betreft. U als raad bepaalt hoe en waarop er bezuinigd wordt en u hebt ook de moed gehad om vaak pijnlijke keuzes te maken. In vergelijking met de voorgaande periode was er nu vooral sprake van beheren en beheersen, van afmaken van in gang gezet beleid en van afwaarderen van zaken die niet haalbaar meer bleken en daarbij ook het afboeken van waardes. Laten we ons gelukkig prijzen dat we ondanks de financiële tegenwind erin zijn geslaagd belangrijke projecten gewoon te laten doorgaan. Er staan nog steeds hijskranen in de stad en op tal van plaatsen wordt er verder gewerkt aan vernieuwingen en verbeteringen. Als je elk dubbeltje moet omdraaien, dan is het begrijpelijk dat het vergrootglas komt te liggen op elke overschrijding en op elke tegenvaller. Dat heeft onvermijdelijke spanningen opgeleverd, waardoor de personele samenstelling achter deze tafel en ook in de ambtelijke top gedurende de rit veranderingen heeft ondergaan. Dus in politiek opzicht zijn we er niet geheel zonder kleerscheuren afgekomen. Als we nu terugkijken op die grootste bezuinigingsoperatie uit de Haarlemse geschiedenis, dan is een compliment aan ons ambtelijk apparaat absoluut op zijn plaats. Onze ambtenaren hebben zich enorm ingezet om bezuinigingsmogelijkheden in beeld te brengen en tegelijkertijd hebben ze zichzelf niet gespaard. Het grootste deel van de bezuinigingen kan worden omschreven als het snijden in eigen vlees. De formatie en de kosten van ons ambtelijk apparaat zijn sterk teruggelopen en het aantal formatieplaatsen is inmiddels met meer dan 140 afgenomen. Als je efficiënt moet werken, en dat moet onder de huidige omstandigheden, dan zijn goed geoutilleerde stadskantoren met behoorlijke computers en tafels en stoelen geen overbodige luxe, maar een noodzakelijke investering in de toekomst. Buiten het feit dat het mes in de eigen organisatie werd gezet, is natuurlijk ook aan verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen gevraagd een bijdrage te leveren en dat is eigenlijk allemaal op een rustige en verstandige manier gegaan, waarvoor we hun dank verschuldigd zijn. Dames en heren, samenvattend kun je de afgelopen periode niet karakteriseren als een zeiltochtje met een matig briesje op een kalme Mooie Nel. De situatie was eerder dat de wind aantrok en dat donkere wolken zich samenpakten. Gelukkig wist de bemanning hier aanwezig het hoofd koel te houden en te doen wat nodig was om het schip op koers te houden en door het oog van de storm te laveren, waarbij het helaas nog steeds niet duidelijk is wanneer de wind nu eindelijk eens gaat liggen. Met andere woorden: we hebben goed met elkaar samengewerkt, we hebben de moed erin gehouden en we hebben ons schrap gezet om te kunnen doen wat nodig is. En dat alles met dat ene, gemeenschappelijke doel voor ogen: het dienen van Haarlem en de Haarlemmers. Heel hartelijk dank voor uw aller inzet daarbij.

Dan wil ik nu overgaan tot het meer persoonlijke deel van het afscheid en een woord richten tot al degenen die ons gaan verlaten. Ik doe dat op alfabetische volgorde. Het betreft maar liefst twintig raadsleden.

Beste Dik Bol, naast je raadslidmaatschap was je commissievoorzitter en lid van ons presidium. Je hebt je altijd op een rustige en vakkundige manier van je taken gekwetend.

Het is je goed gelukt om je werk voor de stichting Haarlem Mutare zonder verstrengeling van belangen voort te zetten. Ooit kreeg ik in het kader van dat Haarlem Mutareproject een nestkast om gierzwaluwen te huisvesten. Die vliegen namelijk heen en weer tussen Zimbabwe en Nederland en Haarlem in het bijzonder. Mijn zwaluw is helaas nooit aangekomen. Misschien kun je nog eens een gebruiksaanwijzing sturen. Zeer bedankt voor je inzet, Dik.

Pea Bosma, ook jij was lid van ons toppresidium en je was ook de strenge voorzitter van de commissie Bestuur. Als ik naast je zat, wist ik dat ik me gedeisd moest houden. Je hebt je ook enorm ingezet voor het tijdrovende werk in de commissie Beroep- en Bezwaarschriften. Daarover hebben we net vandaag een enorm interview gelezen met bijpassende foto. Binnen de VVD schijn je de éminence grise te worden genoemd, maar ook wel de silent killer. Waarom? Dat is mij een raadsel, maar duidelijk is wel dat je iemand bent om rekening mee te houden. Je bent goed in staat je doelen te bereiken. Jammer, Pea, dat we je kunde en ervaring moeten missen. We hopen dat je de tijd zult vinden om te genieten van de broedende weidevogels op de Lage Kadijk.

Mirjam Breed, altijd bescheiden, betrokken en heel goed op de hoogte van alles wat zich afspeelt binnen het sociale domein. Daardoor ben je sterk in het debat met een wat onderkoelde stijl, met argumenten waar je eigenlijk geen speld tussen kunt krijgen. Je hebt in je persoonlijk leven een moeilijke tijd gehad door het overlijden van René en het was goed om te zien hoe zeer de raad en het college toen met je meeleeften. Mirjam, ik heb gehoord dat je een heel goede, nieuwe baan hebt en dat je daaraan al je tijd wilt geven. Dat is jammer voor ons, maar het ga je heel goed.

Dan zijn we bij de G van Ronald Gebhardt. Ronald, ik kreeg van Lucas Mulder te horen dat je een supersub bent, een supervervanger. Vier jaar geleden ben je begonnen als schaduwraadslid en de laatste zeven maanden heb je de raadszetel overgenomen van Lucas, die wethouder werd. Helaas konden we dus maar kort van je kwaliteiten genieten, maar de enkele keren dat je hier vol in debat ging, maakte je absoluut indruk. Je kunt nu je energie weer richten op je onderwijsbaan en op je promotie op het Russische onderwijssysteem, waarmee we je heel veel succes wensen.

Dan kom ik bij Ronald Hiltmann. Ronald, je hebt een lange staat van dienst in de raad, eerst bij de SP en in die periode was je ook commissievoorzitter en lid van het presidium en later bij Sociaal Lokaal. Binnen Sociaal Lokaal was jij de regelaar en de ervaren raadgever. Je was een echte volksvertegenwoordiger die niet schroomde om bij mij en misschien ook bij andere collegeleden aandacht te vragen voor specifieke situaties in de stad, zeker ook als het problemen van individuen betrof. Soms deed je dat met enige schroom, maar nooit de grens overschrijdend waardoor sprake zou kunnen zijn van cliëntelisme. Namens allen bedankt voor je inzet en betrokkenheid in de stad in het algemeen en bij het Scheepmakerskwartier in het bijzonder.

Dan zijn we bij Tenda Hoffmans. Tenda, jij was in de vorige periode de begenadigde fractievoorzitter van GroenLinks, die niet alleen het hoofd, maar vooral het hart liet spreken. Dat leverde je ooit de titel van beste raadslid op. Soms hoor je dat er te weinig emotie in de politiek zou zitten. Dat was en is bij jou absoluut niet het geval. Met heldere keuzes maken heb je nooit enig probleem gehad, zo ook in je persoonlijk leven, wat tot de vrolijke geboorte van Sam leidde. Vervolgens koos je ervoor dit jonge Haarlemmertje alle aandacht te geven die hem toekomt met als consequentie, Tenda, dat we je zullen moeten missen. Dat zullen we oprecht doen. Heel veel dank voor al je werk hier en heel veel voorspoed toegewenst.

Dan zijn we al weer bij de J van Bart Jonkers. Je was ons jongste raadslid en je hebt je altijd prima staande weten te houden, ook daar in de seniorenhoek. Je bent opgevallen doordat je op een sympathieke manier het onversneden linkse geluid kon laten horen. Het is een verstandige keuze om nu eerst je studie af te maken en ik hoop dat je het raadswerk boeiend genoeg hebt gevonden om later nog weer eens beschikbaar te zijn om hier in Haarlem de publieke zaak te dienen. Bart, het ga je heel goed.

Diane Kerbert, ondanks de voorspelde winst voor jouw partij, heb jij al in een vroeg stadium besloten om geen kandidaat meer te zijn en niet op te gaan voor een tweede termijn. Ik heb je wel eens gevraagd waarom dat nu was en toen heb je verteld dat jouw resultaatsgerichtheid jou wel eens een beetje in de weg zit waar het om raadswerk gaat. Wat politiek is, heeft nu eenmaal wel eens te maken met langdradige processen en lange procedures en daar moet je je bij neerleggen, kan ik je vertellen. Dat heb ik ooit geleerd. Het is een heel bewuste keuze van je en ook een heel duidelijke keuze die wij respecteren. Dank voor je inzet.

Helga Koper, het is iedereen altijd opgevallen hoe goed en gedetailleerd jij altijd op de hoogte bent van de inhoud. Dat zal te maken hebben met je dagelijkse werk bij het Kenniscentrum voor het Grotestedenbeleid, maar ook met de degelijkheid die je nastreeft. Voor jou geen hypes of kortetermijnoplossingen, maar goed doordachte en afgewogen besluiten die ook op de langere termijn standhouden. Verder was je fervent verdedigster van de stedenband met Angers en Osnabrück. Daar gaf je inhoud aan door altijd bij de jumelageactiviteiten aanwezig te zijn. Ik ben benieuwd of er iemand in de nieuwe raad is die die rol van jou overneemt. Helga, veel dank. We blijven elkaar zien in de stad.

Hessel Kruisman, als het gaat om milieu en duurzaamheid ben jij absoluut het meest bevlogen raadslid in deze zaal. Die onderwerpen zijn jouw grote drive en je deinst er dan ook niet voor terug om in scherpe bewoordingen je punten in het debat naar voren te brengen. Een enkele keer moest de voorzitter van de commissie je daarom wel eens tot de orde roepen en ik heb nog meegemaakt dat je zelfs je woorden terugnam. Het siert je dat je na een scherp debat weer even goede vrienden was en je politieke opponenten weer een hand gaf en een glas met hen dronk. Wessel, veel dank. We blijven elkaar elke ochtend groeten als we elkaar zien op de fiets.

Joyce Langenacker, loyale steunpilaar van de coalitie en toch in staat om daarin het onderscheidende geluid van je partij te laten horen. Na de eerste periode werd je fractievoorzitter en het is mooi om te zien hoe je in die rol bent gegroeid. Doordachte algemene beschouwingen op hoofdlijnen en in het debat eigenlijk niet klein te krijgen. En dan nu wethouderskandidaat, wat de kroon op je werk zou betekenen. De toekomst is op dat punt nog ongewis, maar jouw vertrek is een gemis. Dank je wel.

Jan van de Manakker, ook jij hebt een lange staat van dienst. Eerst bij de SP onder het juk van Pieter Elbers en later bij Sociaal Lokaal en ook als commissievoorzitter van de commissie Beheer. Misschien behoor je tot de meest nuchtere, lokale politici in overdrachtelijke zin. Als er nu iemand is die recht voor z'n raap kan zeggen hoe hij ergens over denkt, dan is het onze Jan wel. Verder, Jan, was je nooit saai en altijd gezellig en alleen al daarom zullen we je missen.

Dan komen we bij Paul Marselje. Paul, de mooiste foto die ooit van jou in het Haarlems Dagblad heeft gestaan, stamt uit 1990 na de verkiezingszege van D66. Je stond te dansen op de tafel in de kroeg op de hoek van de Bakenessergracht en de kop boven het artikel luidde: 'Eindelijk is D66 een volkspartij.' Nee, 'wij zijn een volkspartij.' Maar de kern blijft hetzelfde. Je bent al 24 jaar lang bevlogen in de lokale politiek. Die zege van toen

betekende dat de Verenigde polders niet bebouwd zouden worden. Dat was toen het grote verkiezingsstip en dat is tot op de dag van vandaag nog steeds het geval. Dat zal je verheugen. Als wethouder stond je aan de wieg van tal van ontwikkelingen die je later als raadslid kritisch volgde of met kracht ondersteunde.

Je drijfveren spreken uit de liederen die je als Haarlems troubadour schreef. Liefde voor de stad en natuurlijk een speciale plek in je hart voor Spaarndam. Paul, je hebt veel voor Haarlem gedaan en daar zijn we je heel erkentelijk voor.

Mirjam Otten, jij kwam in de raad als eenpitster nadat je onder de naam Trots een zetel had behaald. De veiligheid in Haarlem heeft altijd je bijzondere belangstelling gehad en bij een van de eerste kadernota's diende je een motie in met het voorstel om de middelen voor veiligheid zo veel mogelijk ongemoeid te laten bij de bezuinigingen. Die motie werd breed aangenomen, waarvoor dank. Verder ken jij de middenstand en de horeca in Haarlem als je broekzak en je wist de belangen hiervan goed voor het voetlicht te brengen. Ik denk dat je het enige raadslid bent, toen overgestapt naar de VVD, dat het initiatief nam voor de organisatie van een debatavond over uitgaan in Haarlem, waarop overigens ook veel jeugd aanwezig was. Je was graag doorgegaan en dat had iedereen je zeker gegund, maar we weten zeker dat jij je energie wel op een andere manier voor onze stad zult inzetten. Dank je wel.

Fedde Reeskamp, jouw loopbaan in de raad is misschien wel een beetje te vergelijken met die van een rollercoaster. Samen met Louise was je in de vorige periode hét gezicht van de toen nog kleine D66 en jullie voerden met z'n tweeën constructief oppositie. Bij de vorige verkiezingen piekten jullie onder jouw leiding van twee naar acht zetels en die onstuimige groei gaf toch de nodige interne beroering die jou uiteindelijk na een periode als fractievoorzitter gefunctioneerd te hebben heeft doen besluiten om je af te splitsen en met je eigen fractie verder te gaan. Je was onze nestor en liet in debat anderen voorgaan om meestal als laatste een aantal wijze woorden te spreken die dan wel vaak bleven hangen. Fedde, zeer bedankt voor je inzet.

Wouter Rutten, het is niet alleen voor de VVD een gemis om jouw sociaalliberale gezicht te moeten gaan missen, want in het sociale circuit rond de gemeenteraad **bekleed** jij zeker een spilfunctie. Je weet alles van het sociale domein en die kennis hadden we hier natuurlijk heel graag bij ons willen houden. Verder kun je praten als een mitrailleur en je fractievoorzitter liet me nog weten dat het prettig is om altijd naast jou als sharp dressed man te zitten. Dat schijnt heel veilig te voelen. Wouter, dank, en blijf een beetje in de buurt.

Roel Schaart. Dames en heren, wie bij de vorige raad aanwezig was, die weet hoe innemend Roel standpunten kan verdedigen. Ik had me erop voorbereid het een en ander te zeggen over de openstelling van de Cronjéstraat, maar nadat Roel het woord had gevoerd, was dat helemaal niet meer nodig. Jij hebt het uiteindelijk allemaal al geregeld. Voordat je in de raad kwam, had je al een enorme staat van dienst in allerlei besturen en met name in Schalkwijk. Door dat hele netwerk van contacten wist je precies wat er overal speelde en daardoor kon je veel voor elkaar krijgen. Je bent altijd in voor een goede, politieke discussie, ook buiten de raad. Zelfs de laatste week die je in het ziekenhuis verbleef, ging je nog politieke discussies aan met je medepatiënten. Naar verluidt vonden die het eigenlijk wel goed dat je ontslagen werd uit het ziekenhuis. Dit deed je altijd met het doel je in te zetten voor Haarlem en de Haarlemmers. Dank je wel, Roel, het ga je goed.

Dat zijn we bij Peter Schouten. Peter, ook jij hebt de nodige omzwervingen gemaakt.

Je bent begonnen in de schaduw van Kees de Vries en toen via de SP werd mede door jou Sociaal Lokaal opgericht. Daar werd je fractievoorzitter en in die hoedanigheid heb je hier menig debat gevoerd. Dat deed je ook in de stad gedurende jullie verkiezingscampagne, waarvan de uitslag voor jou en je kompanen als uiterst teleurstellend moet worden gezien. Het is immers algemeen bekend dat je graag raadslid was gebleven. Ik hoop dat het mogelijk is je op een andere manier bij de stad betrokken te blijven voelen. Dank je wel, Peter.

Dan komen we bij Cees Schrama. Ook voor jou en voor jouw Haarlem Plusbeweging is de uitslag teleurstellend. Er werd winst voorspeld voor ouderenpartijen en voor lokale partijen en alleen al om die reden maakte je dubbele kans. Verder was je overal altijd in de stad aanwezig en heel proactief. Je bracht veel van je ervaring uit het bedrijfsleven hier in met het doel de financiële positie van Haarlem te verbeteren. Het is voor jou en jouw partij jammer dat die inzet door de kiezer onvoldoende is herkend waardoor je ons zult gaan verlaten, maar niet voordat we je bedankt hebben voor je inzet en voor je bijdrage.

En dan last but not least Jur Visser. Ik hoor net de voorzitter van de commissie de naam Visser uitspreken. Ik dacht even, blijft Jur dan toch? Maar het bleek een andere Visser te zijn. Maar je weet het maar nooit. Jur, van jou hebben we al verschillende keren afscheid genomen in deze zaal. Toen je van raadslid wethouder werd, toen je van wethouder weer raadslid werd. Het is niet uitgesloten dat je nu als eerste opvolger weer raadslid wordt en dit dus weer geen uniek afscheid is. Hieruit blijkt alweer dat jouw staat van dienst enorm groot is. Daar komt nog eens bij dat de gemeentepolitiek je met de paplepel is ingegoten, doordat je vader ook al wethouder was. Met jouw genetische voorbestemming en je jarenlange ervaring op allerlei posities wist je precies hoe de hazen hier lopen. En naast je kennis en ervaring heb je tevens de redenaarskwaliteiten van een gereformeerde dominee inclusief je bijbehorende armgebaren. En je hebt een netwerk in de stad waartegen je ‘u’ zegt en dat reikt van kerk tot Koops. Veel dank, Jur. Die dank heeft ook betrekking op je werk als waarnemend raadsvoorzitter en op je lidmaatschap van het presidium.

Dames en heren, dan wil ik namens ons allemaal ook dank uitspreken naar onze schaduwraadsleden die zich in deze periode hebben ingezet om fracties te ondersteunen en die eigenlijk altijd bij ons en onze activiteiten aanwezig waren. Het betreft Inge Crul, die straks zitting zal nemen in de raad en het betreft Jan Baaijens, Cees Wiersma, Gerrit Jan Stapelkamp en Hans van der Bruggen. Zeer bedankt allemaal.

Dames en heren, bij het afscheid hoort ook een bescheiden cadeautje. De vertrekkende raadsleden krijgen straks de bekende vroedschapspenning en een glazen karaf. In de 17de en in de 18de eeuw kregen de leden van de vroedschap, het toenmalige bestuur, presentiegeld uitgekeerd in de vorm van vroedschapspenningen. Die penningen konden als betaalmiddel gebruikt worden. Veel van die penningen belandden uiteindelijk in de kassen van de Haarlemse kasteleins. Het is een fraaie penning die u hopelijk zal doen terugdenken aan de mooie periode in de Haarlemse gemeenteraad.

Wat mij betreft doen we nu het volgende. Ik zou de orde nogal verstoren als ik nu bloemen, karaffen en penningen ga uitdelen. Er hebben zich meer mensen gemeld die graag het woord zouden willen voeren, dus daarmee gaan we nu beginnen. Aan het eind kunt u erop rekenen dat u die prachtige penning en karaf krijgt uitgereikt. Ik zou het woord willen geven aan mevrouw Van Zetten.

Mevrouw VAN ZETTEN: Laat ik beginnen met te zeggen dat het mij spijt dat zoveel goede mensen onze gemeenteraad gaan verlaten. Collega's met idealen hebben zich – de een wat meer en de ander wat minder – ingezet voor de publieke zaak, voor Haarlem. Twintig mensen vertrekken met al hun vergaarde kennis en wijsheid en ook hun

contacten. Jammer, want politiek is wel een vak dat draait om actieve kennis en techniek. Op het plan van de hogere politiek gaat het om aanvoelen van zaken en om timing, het zogenaamde politieke gevoel. Kortom, je moet boven de stof staan voor een geloofwaardige boodschap en dat ontwikkel je niet alleen door veel ervaring, maar vooral door goed op te letten op de manoeuvres van oude oorlogsvaarders als Jur Visser en Paul Marselje. Kortom, vier jaar in de raad is gewoon te kort. Zelf heb ik veel geleerd van Fedde Reeskamp en ik hoop hij ook van mij. Hij was een belangrijke grondlegger van ons coalitieakkoord, zeker wat het financieel kader betreft. Ja, hij heeft een zetel geroofd en ja, we zijn niet altijd aardig geweest. Maar we hebben met z'n tweeën wel een heerlijke tijd gehad in de oppositie en we hebben veel geleerd. Vier jaar was ik de leider van onze prachcoalitie. Daar kun je om lachen, maar we hebben het wel gered met z'n allen. Ziekte, dood, geboorte, geen huwelijk, zelfs een dag met soldaten op zee onder leiding van kapitein Ed, we hebben het allemaal meegemaakt met Joyce Langenacker en mijzelf als stabiele factor. Tot slot, ja, we hebben wel eens geschreeuwd, ook gehuild, maar nog vaker gelachen.

De heer VAN DE MANAKKER: U weet, ik ben altijd kort. Ik heb om één minuut spreektijd gevraagd, maar ik vrees dat ik nu toch iets langer nodig heb. Het is voor mij een eer geweest om acht jaar lang in deze raad te hebben mogen functioneren. Een nog grotere eer vond ik het dat ik gevraagd werd voorzitter te worden van de commissie Samenleving. Dat was werkelijk heel apart. Ik heb het graag gedaan. Ik dank alle collega's en daarmee bedoel ik ook de wethouders, de griffiers, de burgemeester, de heren en dames van de bodedienst. Ik zal met veel plezier blijven terugkijken op de samenwerking. Helaas, het mocht niet zo zijn. Ik had er nog wel vier jaar aan willen plakken, maar ik ga nu weer lekker vissen.

Mevrouw BREED: Het waren vier enerverende en heel bijzondere jaren, niet in de laatste plaats in de persoonlijke sfeer. Zo ben je volop met politieke ambitie bezig, met campagne voeren in het voorjaar van 2010 en zo ontvalt je levensmaatje je met hardlopen op straat en blijkt zich een ernstig ding in zijn hoofd te bevinden vijf dagen voor de verkiezingen van 2010. Toen mijn ogen weer een beetje opengingen voor mijn omgeving, mijn werk en voor het mooie politieke ambt – en ik bedoel echt open, want het was toch even zoeken in die nieuwe situatie – toen was het opeens bijna drie jaar verder en toen was de raadsperiode al bijna voor drie vierde voorbij. Dat wil niet zeggen dat er in die drie jaar helemaal niets is gebeurd en ook niet dat ik niets heb gedaan, maar het was wel anders. Het paste overigens wel bij de verkiezings slogan van D66, maar het was echt anders. Allereerst natuurlijk het coalitieakkoord. Vervolgens de inrichting van het sociale domein. De geplande gelestickertjesstartbijeenkomst waar we als commissie Samenleving geen zin in hadden. Eerst maar eens een visie van de gemeente zelf, het college aan de slag en geen gele stickertjes meer. De eeuwig terugkomende thuiszorgdiscussie met vooral de SP. Persoonlijk het mooist vond ik de inhoudelijke debatten. Het debat over de tarieven in de thuiszorg met GroenLinks. Nog een aantal moties voor behoud van de laagdrempelige functie van Release, van het persoonsgebonden budget en over het vervoer. En dan onze steun aan verschillende moties die het sociale domein aangaan. En tot slot natuurlijk het kringloopdebat in de commissie Samenleving. Dat laatste had ik nog graag afgemaakt, maar dat moet ik helaas aan de collega's overlaten. Het lijkt allemaal niet zo heel veel in vier jaar, maar we hebben ook nog uren en avonden besteed aan mooi zitten, vooral niet te intelligent kijken en op tijd de arm opsteken. Het debat volgen, zeg maar. Ook dat is politiek en ook dat is raadswork. Voor alle nieuwe raadsleden: politiek is ook vooral geduld hebben. Je wordt gekozen, je begint en je stroopt je mouwen op. Je denkt, ha, nu aan de slag, maar voordat het debat over jouw onderwerp dan eindelijk een keer plaatsvindt en je eindelijk aan de bak mag, leer je dat geduld een schone zaak is. Zo leer je de politiek van een andere kant

kennen. Gelukkig kan ik in mijn huidige baan weer meters en snelheid maken. Dat ben ik met mijn buurvrouw eens. Het is vooral fijn ergens een klap op te kunnen geven. Niet dat ik het politieke werk alleen daarvoor opgeef, want ik houd van het maatschappelijk debat. Ik kan best leren een beetje geduldig te zijn. Maar het vervullen van een verantwoordelijke baan gaat niet goed samen met een goede invulling van het raadslidmaatschap. Te vaak heb ik voor mijn gevoel de kantjes er een beetje vanaf moeten lopen het laatste halfjaar. ‘Erbij’ gaat dus nu even niet en alleen het raadswerk gaat ook niet. Dus concludeer ik dat het nu even niet kan. Ik wil graag een aantal mensen bedanken. Het college en de raad voor alle geduld en voor de flexibele inzet in de soms tegenstrijdige oplossingen. Mijn fractiecollega’s, vooral buurvrouw Diane die in barre tijden heel wat heikele onderwerpen met verve voor mij heeft overgenomen. De commissie Samenleving. Er ligt een prachtige fundering voor het nieuwe sociale domein. Daarin loopt Haarlem echt vooruit op de troepen in de rest van Nederland. Een aantal partners in de commissie, Helga en Wouter. Constructief samenwerken met soms een venijnige sfeer. Dat was goed. Ook Sybel, door jou heb ik veel interrupties kunnen doen. De overige raadsleden ook bedankt. Ik heb jullie niet alleen politiek leren kennen, maar ook persoonlijk. Nog heel vaak denk ik bijvoorbeeld aan Fedde zijn Googlemaplijntje tussen de Nieuwe Gracht en een zekere plek in Overveen. Zo zijn er veel momenten geweest waarop ik de mens achter de raadsleden heb leren kennen. Ik wil de stad en de kiezers bedanken voor het vertrouwen in mij. Het was een eer om als uw vertegenwoordiger op deze stoel plaats te mogen nemen. Het was mooi een bijdrage aan deze prachtige stad te mogen leveren. Dank jullie wel.

Mevrouw KOPER: Toen ik hier acht jaar geleden wat bibberig en nerveus stond om mijn eerste inbreng te doen – dat ging ongetwijfeld over een coffeeshop of de VBK – moedigde mijn fractievoorzitter, Stan Kattee, mij aan iets aardigs of liefs tegen de burgemeester te zeggen, waardoor mijn zenuwen nog erger werden. Ik praatte drie keer zo snel als normaal en mijn maatje probeerde dat nog een beetje te dempen. Nu merk je, na acht jaar leer je ook nog wel wat. Daarna heb ik allerlei leuke en mooie woorden naar mij gekregen zoals schooljuf, criticaster, oude koeien uit de sloot halen, op de stoel van het college gaan zitten en noem maar op. Dat hoort nu eenmaal bij de lokale democratie. Ik heb het genoeg gehad om al die drie bestuurslagen van dichtbij mee te maken en er is niets mooiers, collega’s, dan een lokaal bestuur. Klaas de Vries – en mevrouw Van Zetten refereerde daar al aan – zei dat volksvertegenwoordiger zijn een ambacht is. Daarvoor moet je dingen leren en een van die dingen is dat gelijk hebben en gelijk krijgen twee heel verschillende dingen zijn in de politiek. Het duurt even voordat je dat doorhebt, maar dan gebeurt er ook wat. Wat we met z’n allen hebben geprobeerd, is Haarlem een beetje mooier maken, ook in moeilijke tijden. Moeilijke keuzes maken hoort daarbij. Ik heb met mijn collega’s hier, maar ook in de vorige periode, geprobeerd Haarlem een beetje socialer te maken en de collega’s aan de linkerflank hebben daaraan hard meegewerkt. Dank daarvoor. Iets anders wat collega Mulder en wijlen de heer Catsman met elkaar gemeen hadden, is om mijn oude liefde poëzie en literatuur hier in het huis te brengen. Tot ons groot genoeg kreeg dat wel navolging, onder andere door mijn fractievoorzitter die geen inbreng zonder gedicht is begonnen de afgelopen vier jaar. Dat doet me deugd. Het is wel lastig om op feestjes uit te leggen waarom je nu zoveel tijd wilt besteden aan de lokale politiek. Het zou saai zijn. Volgens mij moeten we niet somberen, want het is een van de mooiste vakken, zeker als bijbaan naast je gewone baan. Uiteindelijk is het leuk dingen voor elkaar te krijgen. Ik heb het genoeg gehad een aantal initiatiefvoorstellen met steun van jullie allemaal hier erdoorheen te krijgen, en ook een aantal amendementen en moties. Het zijn kleine verschillen op een grote stoomwals die hier door de stad dendert, maar het geeft wel genoeg daar iets voor elkaar te krijgen. Ik wil alle collega’s daarvoor bedanken, voor al die steun en voor de constructieve medewerking. Mevrouw Breed heeft de zeer intensieve samenwerking in de

commissie Samenwerking al genoemd. Dat geldt ook voor de commissie Bestuur in de vorige periode. Dat is mij altijd zeer dierbaar geweest. Ik wil de bodes bedanken die ons tot in de late uurtjes goed hebben verzorgd en ervoor zorgden dat alles goed verliep. Dat geldt ook voor de griffie die ons ondersteunt en niet te vergeten dat grote ambtelijk apparaat dat soms veel last van ons kan hebben, maar altijd weer bereid is constructief mee te denken. Om nu maar in stijl met iets literairs te eindigen, eindig ik met Cicero. “Politiek saai? Politiek is levende geschiedenis. Welk domein van menselijke activiteit brengt het edelste in de menselijke ziel naar boven en het meest verachtelijke of is zo opwindend en legt onze krachten en zwakheden zo duidelijk bloot? Saai? Je kunt net zo goed zeggen dat het leven zelf saai is.”

Ik wens de collega's die doorgaan in de nieuwe raad heel veel succes met de grote uitdagingen die er komen. Het ga jullie allemaal goed.

Mevrouw LANGENACKER: We hebben het niet afgesproken, maar mijn eerste regel zou geen gedicht zijn, maar wel een verwijzing naar een boek. Dus toch literatuur. Het gaat om een boek dat pas is verschenen: Politieke emoties, van de filosofe Martha Nussbaum. Haar stelling is dat je idealen kunt hebben, maar dat je niets bereikt als je niet het hart van de mensen raakt. Mijn drijfveer was in deze periode als raadslid en fractievoorzitter het juist voor de stad te doen en voor de mensen in deze stad. Daarvoor heb ik me ingezet, samen met u hier allen. Emoties en politiek zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ik wil met u een paar emoties doornemen die mij zijn bijgebleven. Die emoties zijn liefde, boosheid, teleurstelling en vrolijkheid. De eerste is de liefde. Dat werd hier al op verschillende manieren gezegd. Hetgeen ons hier in deze zaal heeft verbonden, was de liefde voor onze stad Haarlem. Ik kijk op een mooie manier terug op deze afgelopen acht jaar. We zijn met elkaar in debat gegaan, we hadden verschillende idealen voor de stad, maar we hadden uiteindelijk allemaal de liefde voor onze stad. Ik ben trots op wat wij hier in deze zaal hebben gedaan voor de stad. Dank u wel allemaal daarvoor. Dan de tweede emotie, boosheid. Toen ik in de eerste periode na tweeënhalft jaar voorzitter werd van de commissie Ontwikkeling, werd ik nog voor aanvang van de vergadering naar achteren geroepen en daar werd mij door politie, beveiliging en het ambtelijk apparaat op het hart gedrukt dat ik die vergadering heel voorzichtig moest voorzitten. Het ging namelijk om een vergadering waarbij alle supporters van HFC Haarlem op de tribune zaten en we zouden net het faillissement van die voetbalclub in onze stad gaan bespreken. Het waren tientallen, bijna honderd boze supporters en we wilden ze niet de toegang ontzeggen, omdat we dan alleen maar meer trammelant zouden krijgen. Ik zat daar als voorzitter en het is ons gelukt om redelijk netjes debat te kunnen voeren. En we hebben in deze periode nog meer meegemaakt in deze zaal. Dat waren de boze bewoners in het centrum waar een unielocatie zou komen. De verslaafden zouden in die wijk geplaatst worden. Ik wil graag meegeven aan de volgende raad dat wij heel duidelijk onze regels rondom zo'n vergadering moeten handhaven. Het mag niet zo zijn dat de emoties in de zaal uiteindelijk de politieke sfeer en misschien ook wel de besluitvorming beïnvloeden. Het is wel goed dat hier te noemen. Dan: teleurstelling. We hebben inderdaad met elkaar in een coalitie gezeten en we hebben ups en downs met elkaar gekend. Ik denk dat het een heel mooie periode is geweest. Ik vind het wel teleurstellend dat het ons niet gelukt is met alle vijf heren uit het college door te kunnen gaan. We hebben in deze periode afscheid moeten nemen van twee wethouders. Wat je er inhoudelijk verder ook van vindt, dat heeft toch geleid tot teleurstellingen en emoties in onze coalitie. Een andere teleurstelling die ik in deze periode heb ervaren, is dat wij niet altijd in staat zijn geweest in deze raad respectvol met elkaar in debat te gaan. Meestal wel, maar er zijn momenten geweest waarop ik vond dat die grens van respectvol en respectloos een dunne lijn was. Ik gun het de nieuwe raad die lijn goed te bewaken. Dan kom ik bij de laatste emotie, een positieve, blijde emotie. Ik ben heel dankbaar voor de afgelopen acht jaar die we met elkaar hebben beleefd. Ik wil een aantal mensen bedanken

en ik wil beginnen met onze coalitiegenoten. Het is een bewogen tijd geweest, maar we mogen als coalitie ook heel trots zijn op wat we hebben bereikt. Zoals de burgemeester al aangaf, waren het moeilijke tijden. Er was straffe tegenwind. We hebben uiteindelijk de stad overeind weten te houden en mooie dingen weten te bereiken. Natuurlijk was dat een coalitie waarin verschillende mensen zijn langsgesproken als fractievoorzitter. Inderdaad, Fedde Reeskamp is gestart en daarna Louise van Zetten, maar ook nog Chris van Velzen, die ons helaas is overleden. En Ed Veen, en Rob de Jong. Bij GroenLinks waren dat Tenda Hoffmans, Lucas Mulder en Yfke. Er zijn veel verschillende personen geweest in die coalitie, maar met elkaar hebben we het voor elkaar gekregen deze periode stand te houden.

En dan ga ik natuurlijk naar mijn eigen fractie toe. Ik ben ontzettend trots op de club mensen die stond voor onze idealen en die ervoor stond om de stad sociaal te houden. Het ging uiteindelijk altijd om de inhoud. Voor die samenwerking ben ik jullie ontzettend dankbaar. Ik wil specifiek Helga en Roel noemen die nu afscheid nemen. Ze waren in staat al die onderwerpen in onze fractie te brengen waardoor we ervoor konden zorgen op al die gebieden iets te bereiken. Ik bedank ook Hans van der Bruggen, ons schaduwraadslid, die zich deze periode sterk heeft ingezet en ook nog voor een korte periode van twee keer vier maanden als raadslid. Hij heeft veel voor Landal gedaan. Van het college nemen we later afscheid, maar ik wil specifiek onze collega Jan Nieuwenburg noemen die heel veel voor de stad heeft gedaan en met wie ik heel fijn heb samengewerkt. Hij heeft vanuit onze idealen de stad een stukje socialer gemaakt. Ik bedank ook onze burgemeester die deze periode de boel bij elkaar heeft gehouden. Mevrouw Van Zetten zei al dat er in deze periode nooit getrouwd is, maar ik ben wel getrouwd in de periode hiervoor. Onze burgemeester heeft ons in de echt verbonden. Dat zal ik nooit vergeten.

De VOORZITTER: Ik ben heel blij dat het huwelijk standhoudt.

Mevrouw LANGENACKER: Goed, hè. Ik wil ook vanuit onze partij Jeroen Fritz heel veel succes wensen met de nieuwe fractie straks in de nieuwe periode. Ik heb er alle vertrouwen in dat dat helemaal goed gaat. Ik bedank ook de bodes en de griffie. Wat ben je als raadslid zonder goede ondersteuning? Het heeft ons geholpen om ons werk als raadslid goed te doen. En als laatste en natuurlijk niet als minste vind ik het ontzettend fijn dat mijn gezin en mijn familie hier op de tribune zitten. Mijn moeder heeft mij van jongs af aan met de paplepel ingegeven dat je moet opstaan tegen onrecht. We hadden grote sociaaldemocratische posters voor het raam bij de verkiezingen. Mijn drie dochters heb ik dat ook proberen mee te geven. De jongste is nu tien jaar, maar die kon toen ze twee jaar was bij alle PvdA-posters de letters P, v, d en A herkennen. Ze hebben natuurlijk wel eens gemopperd als hun moeder hen 's avonds weer eens verliet, maar ze hebben me ook vaak lieve briefjes meegegeven dat ze trots op me waren. Dat heeft me altijd gesteund. En als laatste bedank ik mijn man. Als je een gelukkige basis hebt, is dat ook de basis om hier goed te functioneren. Dank je wel voor jullie steun en dank jullie wel voor de samenwerking.

De heer MARSELJE: 'Streef onbekommerd naar idealen,' schreef Loesje. Dat werd in 1981 mijn motto toen ik de fractie van D66 ging assisteren. Dat was nog steeds mijn motto in de eerste commissievergadering in 1985. Ik pleitte toen namens D66 nog als enige tegen het volbouwen van de Hekslootpolder, de Verenigde polders en het Westelijk tuinbouwgebied. Je kunt het je haast niet meer voorstellen, maar D66 stond daarin volstrekt alleen. Dat ideaal werd na vijf jaar hard werken en campagnevoeren bereikt. Het kan dus, onbekommerd naar idealen streven. Dat geef ik graag mee aan de nieuwe generatie raadsleden. Politiek is het echte leven met al haar strijd, medeleven, ijdelheid, egoïsme, mededogen, jaloezie, humor en ook vriendschap. Niets van dat alles is ons

vreemd en dat vind je dus terug bij ons allemaal in de politiek en dus ook bij mij. Als je lang genoeg geduld hebt, dan zie je waardoor iemand is zoals die is. Je ziet waar zijn of haar kwetsbaarheid ligt en hoe iemand worstelt en omgaat met die kwetsbaarheid. Je ziet hoe iemand zich staande houdt en je ontdekt uiteindelijk de kracht in die andere persoon. Je ontdekt kwaliteiten die je niet eerder waren opgevallen. Zelfs de mensen die ik aanvankelijk als lastig of zelfs vervelend ervoer, bleken kwaliteiten te hebben die ik leerde waarderen. Ik zal jullie dus allemaal een beetje gaan missen. Allemaal. Het wordt vaak gezegd: raadspolitiek vindt plaats in de raadscommissies en minder in de raad. Om die reden heb ik al een beetje afscheid genomen in de laatste commissievergadering. Volgens sommigen was dat afscheid nemen niet terecht. Ze noemden mij de comebackkid die vast wel op basis van voorkeurstemmen terug wilde keren in de raad. Een klein jaar geleden merkte ik echter dat ik langzamerhand met tegenzin naar het stadhuis ging. Dat kleine jaar geleden heb ik de knoop doorgehakt. Er werd gespeculeerd dat ik vandaag zingend afscheid zou nemen, maar een politicus moet niet zingen – hoe graag ik dat nu ook zou doen. Dat is een extra reden om met het raadswerk op te houden. Er staat een nieuwe cd op stapel. Samen met Marcel de Groot, Egon Kracht en een aantal andere rasmuzikanten ga ik over twee weken weer de studio in. Ik raad u aan die cd straks beslist te kopen. Mijn dochters en mijn vrouw hebben hier ook hun stappen liggen. Ik had als wethouder een groene kamer met wandschilderingen en daaromheen verzon ik verhaaltjes als mijn dochters langskwamen. Natuurlijk, iedere keer wilden ze de kerkers in. Ik zal niet vergeten dat er een gewichtige vergadering in die kamer plaatsvond en wij plotseling het vrolijke hoofd van mijn vrouw boven de vensterbank zagen uitkomen, staande op haar fiets omdat ze te klein was om zelfstandig naar binnen te kunnen kijken. Toen de andere aanwezigen vroegen of dat misschien een fan was, heb ik dat natuurlijk bevestigend beantwoord. Ik mag mijn vrouw niet bedanken van haar en alleen zij is in staat om mij de mond te snoeren. Dat is mijn politieke bijvrouw niet. Maaike, bedankt. We hebben veel naast elkaar gezeten, niet alleen in de raad, vaak ook in de commissie. Natuurlijk bedank ik al mijn fractieleden, maar jou in het bijzonder. Dit worden mijn laatste woorden in de Haarlemse raad. Negen jaar als fractieassistent, vijf jaar als Haarlems eerste schaduwraadslid, elf jaar in de raad en een tijd als wethouder. Bernt, nu Rob van Doorn er niet meer is, ben jij met Cornelis Mooij de enige aan deze tafel die zich mij uit die beginperiode kan herinneren. Jij zat toen ongeveer op mijn huidige stoel en ik zat nu juist achter die collegetafel. Ook jij streefde onbekommerd naar idealen en ook jij bereikte een doel. Althans, misschien heb je stiekem nog wel een volgend doel. Een doelloos bestaan past niet bij je. Jij werd uiteindelijk burgemeester en daar wil ik kort op terugkomen. Ik heb een onbeduidend cadeautje voor je en daarmee balanceer ik op de grens van wat mag en niet mag. Dit is namelijk een papiertje dat voor jou historie heeft geschreven. Op het moment dat jij werd voorgedragen door de raad, waren er 36 raadsleden aanwezig. Ik zat in die stemcommissie. Dit is het briefje en daarop staan ook tegenstemmen – of laat ik zeggen stemmen op een ander. Als we dat aantal in ogenschouw nemen, is dat ongeveer het aantal stemmen dat overeenkwam met de VVD-fractie. Dat was de grens. Je mag het briefje straks hebben.

De VOORZITTER: Ik begin het te begrijpen. Ik begrijp dat er enig draagvlak voor mijn benoeming was. Dat is goed om te horen.

De heer MARSELJE: Het was 25 tegen 22. Een ding is zeker en daarin zit de boodschap van het eind. Wie zijn vleugels niet spreidt, die zal nooit vliegen. Ik kom terug op mijn eerste zin: streef onbekommerd naar idealen. Net als in de commissie bedank ik hier al die raadsleden, burgemeesters, griffiers, notulisten, bodes, journalisten, insprekers, kiezers en ambtenaren die ik in die perioden heb meegemaakt. Bedankt, het ga jullie goed. Tot slot nog een klein plaagstootje: over tien jaar ligt natuurlijk dat fietspad er achter die haag bij het Houtmanpad.

De heer VISSER: Even een paar anekdotes. Vanmorgen vroeg ik aan een collega op een school waar ik inviel, op wie hij had gestemd. Hij vertelde dat hij eerst de kieswijzer had gedaan en daaruit kwam het CDA. Dat vind ik leuk. Maar hij zei dat dat helemaal niet kon, want hij had nog nooit van z'n leven CDA gestemd en dat deed hij nu ook niet. Hij heeft gewoon SP gestemd. Wat het nut van zo'n kieswijzer dan is, dat weet ik dan ook niet helemaal. Andersom heb ik het ook meegemaakt: dat er CDA uitkwam en dat mensen dan maar CDA stemden. We hebben wel een leuke uitslag. Wat helemaal leuk is, heel apart, is dat wij in Parkwijk de grootste partij zijn. Toen mij gevraagd werd hoe dat nu kon, moest ik zeggen dat dat eigenlijk wel logisch is. Ik woon namelijk in het meest oostelijke puntje van de Zuiderpolder, dus ik fiets al jaren lang elke dag heen en terug door Parkwijk. Logisch dus dat wij daar de grootste partij geworden zijn. Dus, geen campagne meer voeren, maar gewoon op de fiets door de wijk van uw keuze en u komt een heel eind. Toch is Parkwijk wel iets heel bijzonders. Parkwijk heeft een heel actieve wijkraad, een heel actieve school en actieve buurtmensen. U verdient allemaal de complimenten voor uw inzet. Ze hebben daar een bijzonder oorlogsdocument. Behalve dat het een koopmanoorlogsmonument is, is het waarschijnlijk ook het enige monument in Haarlem dat de juiste vertaling van onze spreuk heeft. Wij zeggen altijd in het Nederlands dat de deugd het kwaad overwint. Maar dat is volledig fout vertaald uit het Latijn. Het is namelijk: 'De dapperheid heeft het geweld overwonnen'. Dat is de juiste tekst. Dat is ons door de Vereniging Haarlem allemaal uitgelegd, maar wij vertikken het massaal om dat aan te nemen. Wij blijven nog gewoon zeggen dat de deugd het geweld overwint, maar dat is een grote fout. Wat ik verder bij me heb, is een postelastiek. Ik heb natuurlijk wel een probleem met afscheid nemen. 1 maart 1999 stond er in het Haarlems Dagblad: Visser volgt Bakker op. Ik wist dat helemaal niet. Ik was niet gebeld. Mijn fractievoorzitter stapte toen op. Hij heette Bakker. Dat was een aparte gewaarwording. En vanaf het moment dat ik in de raad zat, kwamen de elastiekjes. Week in, week uit. Ik gebruik erg veel elastiekjes. Als ik misschien nog terugkom in de raad, dan is dat tijdperk voorbij, want we gaan papierloos werken. Voor alle zekerheid volg ik maar een cursus. We gaan het voor elkaar krijgen. Maar je wordt er wel eens weemoedig van. Ben Nijman zou zeggen dat alles rondom het stadhuis mijn biotoop is. Dat vond ik mooi gevonden. Daar voel ik me lekker in. Ik ken een heleboel mensen en ik weet hoe het allemaal gaat. Maar ik word er wel wat weemoedig van. Ik ga een paar namen noemen uit de goede ouwe tijd zonder het verhaal erbij, omdat we allemaal maar passanten zijn. Dat weten wij. De burgemeester zit meestal wat langer, maar de wethouders zijn passanten, wij raadsleden zijn passanten en de organisatie is een blijver, de griffie is een blijver en dat geldt ook voor de bodes, mijn vrienden. Jammer dat jullie geen Feijenoordfans zijn, mannen! Maar wie weet, gaat dat nog gebeuren. U mag best van mij aannemen dat ik vanmiddag een lijstje heb gemaakt van punten waarover ik iets wilde zeggen. Deze namen kwamen telkens terug. In de allereerste periode dat ik hier raadslid was, overleed Bob Coljee van de VVD en overleed Ben Kal iets na die periode. Ben Kal was het allerbeste raadslid dat ik ooit heb meegemaakt. Dat was gewoon zo. Hij heeft de humaniteit uitgevonden, hij heeft de objectiviteit uitgevonden. Hij heeft uitgevonden dat hij altijd vanuit het onderwerp en vanuit zijn criteria de zaak bekeek. Of de wethouder of het raadslid nu aardig was of niet, het maakte hem allemaal niets uit. De heer Mulder hoorde daar ook bij. Dat was met Ben die goeie, ouwe tijd. En Onno van der Veen niet te vergeten. Ik hoef over hem niets te vertellen. Chris van Velzen, niet eens zo lang geleden. Ik hoef over hem niets te vertellen. En onze Wim Catsman natuurlijk. Wat hadden zij gemeen? Wat ze gemeen hadden, was dat ze hart hadden voor de publieke zaak, voor de gemeente Haarlem, niet alleen voor de stad, maar voor de gemeente. Van de passanten noem ik een collega-wethouder uit mijn tijd. Dat vond ik een dijk van een wijf, op z'n Hollands gezegd. Zij was een uitstekend raadslid. Ik heb een zeer waardevolle collega aan haar gehad en opeens was ze weg. Zo gaan de dingen in de politiek soms. Helaas. Dat

was Mimi Rietdijk, een uitstekende opvolger van Jan Haverkort die acht jaar lang een stempel heeft gedrukt op de stad als het om bouwen gaat. Nu ik de kans heb, wil ik haar naam – juist omdat we passanten zijn en namen bijna nooit meer aangehaald worden – toch nog eens een keer noemen. Eigenlijk wil ik ook nog iets zeggen over een politieke vriend, een echte politieke vriend die ik ben tegengekomen. Dat is bijna onvoorstelbaar, want ik was wethouder Raaks – het fenomeen Raaks gaat leven en blijft leven. Op 10 april is de eerste rondleiding door Hans van der Straten. Er gaan ook symposia gewijd worden aan het ontstaan van de Raaks. Een van de grootste tegenstanders was Sjaak. Hij kon mijn bloed wel drinken. Hij heeft ooit een deur stukgeslagen. Dat was zo'n veiligheidsdeur van 15.000 euro. Hij mocht een halfjaar het stadhuis niet in. Ik was wethouder af, hij was raadslid in en je maakt het mee: we zitten een keertje met z'n tweeën naast elkaar in een kroeg. Het was zijn kroeg, zeg maar. Hij zei niets tegen mij. Ik snapte er niets van, want mijn opvatting is dat we een rol spelen en als je van positie verandert, dan verandert ook je rol. Je blijft hopelijk wel hetzelfde. Sjaak heeft er een halfjaartje over gedaan. Ik sprak wel tegen hem natuurlijk. Heel langzaam maar zeker ontdooide Sjaak en het is een goede, een heel goede politieke vriend geworden. Dank je wel, Sjaak, voor alle attenties, aandacht en vooral alle discussies. Jij bent libertijn en ik ben een christendemocraat en voor sommigen is dat een vloek.

Tot slot, de maatschappij verandert. In 1999 hield ik mijn maiden speech. Dat was nog in het monistische tijdperk. De leiders zaten in het college en wij zaten met z'n allen hier. Zo nu en dan mochten we als gemeenteraad ook wat zeggen. Dat was uiteraard allemaal becommentarieerd. Soms was zelfs door de wethouders opgeschreven wat wij moesten zeggen. De coalitie was heilig. Ik zat in de commissie Bouwzaken met Chris van Velzen en we hadden samen gevonden dat de klachten bij de bouw van een garage oplosbaar waren door een stang zodanig te bevestigen, dat de auto door de garage heen in de achtertuin geparkeerd kon worden. Dus ik denk frank en vrij mee. Ik zei tegen wethouder Haverkort dat daar een stang geplaatst moest worden. De tweede termijn viel na de pauze. Mijn wethouder gaf in die pauze aan dat ik een fout maakte. Ik had tegen wethouder Haverkort gezegd dat er een stang in moest komen, maar dat wilde het college niet. Ze gaf mij de opdracht om na de pauze uit te leggen in mijn tweede termijn waarom die stang helemaal niet moest. Dat is me gelukt en daar hebben we achteraf allemaal dikke pret over gehad. Wat is er nu veranderd? Dat ga ik niet uitleggen, want dat is avondvullend. Mostapha gaat campagne houden. Mostapha, complimenten voor al je werk en je inzet. En hij komt met voorkeurstemmen in de raad en hij verdringt mij van mijn plek. Als het een luie man was geweest die mij om de een of andere duistere reden van mijn plek had verdrongen, had ik hem niet genoemd. Maar nu verdient hij alle eer en alle bewondering voor zijn inzet. Ik maak graag plek voor jou. Hulde. En die plaatselijke politiek wordt de komende periode de toekomst. Dat is de enige manier waarop wij de plaatselijke politiek nog enigszins kunnen invullen. We moeten serieus nemen dat we letterlijk de straat op moeten. Wat voor raad gaat de volgende raad worden? Of misschien niet de volgende raad, maar dan de raad erna. Tot nu toe participeren de Haarlemmers en de Spaarndammers bij ons, hier, intern, incrowd, in ons rollenspel. Of gaat het zo worden dat de gemeenteraad gaat participeren in de maatschappij? Als we dat nu eens kunnen bereiken, dat we meedoen met de maatschappij in plaats van dat wij de maatschappij vragen met ons mee te doen.

Voorzitter, ik geloof dat ik aan het bedanken toekom. De enige reden waarom ik wel eens boos word, is dat je wel eens al het geleuter moet aanhoren van alles wat er fout gaat. Al die mensen die daar maar niets zitten te doen. Dat zijn wij. Maar wij mogen best wel eens een keer tegen elkaar zeggen dat wij de gemeenteraad zijn. Zelfbewustzijn. Wat wordt er hard gewerkt door verreweg de meesten. Wij maken ons zo vaak druk om wat niet goed gaat, misschien zouden we ons wat vaker moeten druk maken om wat wel goed gaat. Wie weet ben ik in een volgende periode in de gelegenheid om dat waar te maken. Ik doe daar verder geen uitspraak over. Hartelijk dank iedereen. Het ga jullie goed.

Mevrouw OTTEN: Vier jaar geleden kwam ik voor Trots in de raad als eenpitter. Al heel snel in combinatie met het landelijke beleid van Trots kwamen de eerste twijfels bij mij en begon ik te missen dat ik het liberale gedachtegoed niet kon uitdragen. Ik denk dat ik zo'n anderhalf jaar bezig ben geweest na te denken over de terugkeer naar mijn thuishonk, de VVD. Dat was niet gemakkelijk, omdat toch een behoorlijk aantal stemmers op mij gestemd had. Ik wilde die stap pas gaan zetten op het moment dat ik er zeker van was dat ik die kon verantwoorden. Ik heb geen moment spijt gehad van die stap en ik wil mijn collega's van de VVD dan ook bedanken voor de wijze waarop zij mij hebben opgevangen en voor de wijze van samenwerking. Ik bedank met name Wybren, mijn VVD-maatje. Na de teleurstelling van vorige week voel ik nu sinds een paar dagen een soort tevredenheid. Ik ben trots, toch nog trots, dat ik vier jaar gemeenteraadslid ben geweest van Haarlem, dat ik heel veel heb mogen meemaken, dat de inwoners van Haarlem mij het vertrouwen hebben gegeven om hen te vertegenwoordigen. Ik ben trots op wat ik bereikt heb, ook al waren het soms kleine dingetjes. Ik denk nog aan het moment dat ik met wethouder Nieuwenburg naar een ondernemer ben gegaan, waarbij we toch iets hebben kunnen bewerkstelligen voor die ondernemer. Ik wens de nieuwe raad heel veel succes en wijsheid toe. Ik hoop dat de nieuwe raad oog heeft voor het mkb en de horeca in Haarlem. Die leveren uiteindelijk een heel belangrijke bijdrage aan de economie en ook aan de aantrekkelijkheid van Haarlem. Ik hoop dat daarvoor altijd oog blijft. Ook ik ontkom niet aan bedanken: de wethouders, de burgemeester, de bodes, de griffie, de huismeester, de ambtenaren en alle raadsleden met wie ik toch menig leuk uurtje heb gehad in de horeca van Haarlem. Ik wens de nieuwe raad heel veel succes en wijsheid. Dank jullie wel.

De heer KRUISMAN: Ik begin met een compliment. Dat kan ik ook geven. Op alle beleidsterreinen – even los van een heel recente in de commissie Beheer – heb ik de afgelopen jaren middels persberichten over hetgeen we in de fractie bespraken, voorstellen zien langskomen die hout sneden. Er zaten noodzakelijke wijzigingen tussen, bijvoorbeeld op het sociale domein. Er zaten verstandige wijzigingen tussen, zoals snijden in overbodige regelgeving. En er zaten voorstellen tussen waarvan we allemaal dachten dat die op dat moment het best waren, ook al zouden we daarover met de wijsheid van nu destijds anders hebben besloten. Ik vind dat gezegd mag worden dat het college van B en W van Haarlem de stad de afgelopen vier jaar op een verstandige manier heeft bestuurd, waarover ik achteraf heel tevreden ben. Tot zover het positieve deel. Nee hoor, zo erg is het allemaal niet. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik dat van de raad niet altijd zo heb ervaren. Het is namelijk geregeld voorgekomen dat de raad op het laatste moment moties of amendementen aannam waarvan de consequenties niet vooraf duidelijk waren. Dat vind ik slechte politieke besluitvorming en dat zou niet mogen gebeuren. Ik roep de nieuwe raadsleden dan ook op in die hectiek niet mee te gaan. Dan over de beeldvorming van de gemeente. Laat ik dat vanavond in één zin samenvatten. De gemeente is een al honderden jaren bestaande organisatie die op allerlei terreinen vorm geeft aan maatschappelijk gestelde doelen zonder winstoogmerk. Ik denk dat wij in Nederland en in Haarlem in het bijzonder daarop trots mogen zijn ondanks de dingen die soms misgaan. We zijn als raad gefocust op de dingen die niet goed gaan, maar over de 95% van alle zaken die wel goed gaan, hebben we het zelden tot nooit. Dus moet dat soms gezegd worden. Tot slot nog een paar stichtelijke woorden. Ik kan het niet laten. Alle huidige en toekomstige raadsleden hebben het beste met de stad en haar inwoners voor. Daarvan ben ik overtuigd. Maar de politieke, klassieke verschillen lijken vaak neer te komen op belasten of niet. Dat noemen we dan voor de vorm maar liberaal. Laten we het grote geheel nu niet vergeten. We weten heel goed wat voor samenleving we niet willen zijn, onderwijl denkend aan de onproductieve politieke discussie op dit vlak in bijvoorbeeld de VS. Door belastingen bezuinig je de economie niet kapot, maar buig je

geldstromen om naar beleidsterreinen die je wel wilt verwezenlijken. Als er een ding is dat de gemiddelde Nederlander in beweging zet, dan is het wel een fiscale prikkel. Kijk maar eens naar het succes van de elektrische auto. En natuurlijk zou een vettax een goed middel zijn om een gezondere samenleving te krijgen, maar daar gaan we in Haarlem niet over. Dus je belast iets wat je niet wilt ten gunste van het gedrag dat je wel wilt. Moraal van het verhaal: willen we een stad waarin meer mensen bewegen, belast dan de auto wat meer en houd op met die vreemde discussie over parkeerbelasting voor de fiets. Willen we een schonere stad en schonere longen, pak dan die snorscooter aan. Ik wens de nieuwe raad veel succes.

De heer REESKAMP: Graag wil ik bij het afsluiten van drie periodes in de raad mijn dank uitspreken, niet alleen naar collega's, ambtenaren, bestuurders, bodes, journalisten die het mij mogelijk hebben gemaakt met plezier dit mooie werk te doen, maar vooral ook naar de talloze Haarlemse bewoners die mij hebben geleerd nog meer van ons mooie Haarlem te houden dan ik al deed. Vergeef mij een korte terugblik op de afgelopen twaalf jaar. In 2001, twee weken na 9/11, werd ik door Hans Berkhout, vader van de morgen te installeren Robbert van GroenLinks, gevraagd campagnecoördinator van de gemeenteraadsverkiezingen 2002 te worden namens de democraten. Waar vervolgens D66 enkele maanden later overal in den lande werd weggevaagd, gebeurde dat in Haarlem niet. Sterker nog, zelfs ik, op nummer 3, werd gekozen. Tenminste, dat dacht ik toen ik bloemen kreeg. Die kon ik daags daarop in de groenbak doen omdat Paul Marselje mij op voorkeurstemmen ruimschoots gepasseerd bleek te hebben. Maar goed, een maand later mochten de democraten een wethouder leveren, mevrouw Martini, en zo werd ik bij toeval alsnog raadslid van 2002 tot 2006. Toen heb ik met veel plezier samengewerkt in de gemeenteraad met Hans Klaassen en Paul Marselje. Met ons drieën als kleinste coalitiepartij waren we een geduchte partner. Wethouders verzuchtten met regelmaat dat zij met ons in de coalitie geen oppositie meer nodig hadden. Toen van 2006 tot 2010 zij aan zij met de al snel gevreesde Louise van Zetten. Dat was eigenlijk de mooiste periode. Oppositie voeren en zonder meel in de mond opkomen voor de stad en haar inwoners. Een mooie tijd. Over de afgelopen periode mogen anderen oordelen, maar met name de laatste twee jaren waren weer arbeidsleuk en ik kon me weer voor 100% voor de stad inzetten. Alles bij elkaar toch een mooie tijd. Ik geloof niet dat ik de stad onherstelbare schade heb toegebracht, maar dat ik juist hier en daar – en dat geldt denk ik voor alle vertrekkende raadsleden – Haarlem een beetje beter heb kunnen maken. Het heeft wat gekost, maar ik heb Haarlem de afgelopen twaalf jaar echt mooier zien worden, beter bereikbaar, duurzamer. Ook lijkt de bereidheid tot het verdelen van welvaart niet alleen landelijk, maar ook in Haarlem, minder groot dan twaalf jaar geleden. Dat is mijn persoonlijke perceptie. Mijn advies aan de morgen te beëdigden gemeenteraad is dan ook: houd de portemonnee rechts, met de knip erop, maar laat het hart links kloppen. Het was eervol om nestor van deze gemeenteraad te mogen zijn. De praatjes ter afsluiting van de begrotingsbehandeling waren leuk om te doen. Het is aan u straks om de nieuwe nestor aan te wijzen, maar op grond van de doorgaans gehanteerde criteria meen ik dat Louise van Zetten vanaf morgen de titel nestrix zal mogen voeren. Ik heb zo maar het gevoel dat zij deze tot nu toe onbeduidende functie naar ongekende hoogte zal weten te brengen. Een aantal collega's wil ik in het bijzonder bedanken voor de plezierige samenwerking door de jaren heen. Daarbij doe ik anderen tekort, maar ik wil die namen toch even noemen. Jur, altijd benaderbaar in voor- en tegenspoed. Ik heb veel aan je gehad. Helga, de hartelijkheid zelve, thuis in je dossiers, ik heb altijd plezierig met je opgetrokken. Uiteraard natuurlijk de trouwe en warme Tenda, met wie ik de basis van deze coalitie hechtte. Moussa, met wie ik in Koops veel van de wereldproblemen heb opgelost. U allen dank. Last but not least voor deze periode Merijn. Jou wil dan ook bij wijze van dank voor je rol als oud-oppositieleider een kleinigheid aanbieden. Het is een boekje met als titel Tegen verkiezingen, geschreven door David van Rijbroek. Ik geloof

dat hij verleden week nog een prijs heeft gekregen, twee dagen na de verkiezingen. Het is een intrigerend boekje. Ik had me voorgenomen het te lezen, maar dat is niet gelukt. Ik wil graag van jou horen hoe het is. Op de flap staat wel iets interessants. Er staat: "Onze representatieve democratie raakt steeds meer in het slop. De legitimiteit ervan wordt aangetast. Steeds minder mensen gaan stemmen. Kiezers worden grilliger in hun keuze. Dat krachtig besturen wordt problematisch. Politici moeten hun beleid steeds vaker afstemmen op de volgende verkiezingen. Democratisch vermoeidheidssyndroom. Hoe komen we ervan af?" Ik kan verklappen dat het beginsel van de loterij een belangrijke rol speelt. Dat alles geeft genoeg stof tot nadenken en hopelijk tot gezellige gesprekken in de nazit van toekomstige vergaderingen met jou en met mij dan op de tribune. Zo tegen 23.00 uur kom ik dan aanwaaien. Ik wens de te installeren raad veel wijsheid. Tot wederziens.

Mevrouw KERBERT: Politieke vrienden, het is alweer een tijdje geleden dat ik een oude column las van Van Merwijk met de titel 'Algemene beschouwingen.' Die beschrijft in het kort waarom elke partij een goede partij is. Hij schrijft: 'Is de VVD een goede partij? Ja, de VVD is een goede partij. En het CDA, is het CDA een goede partij? Ja, het CDA is een goede partij. En de PvdA, what about de PvdA? Is dat dan wel een goede partij? Wis en waratje, de PvdA is weer een goede partij. Dan komen we bij D66. Is dat dan wel een goede partij? Zeker, D66 is een heel goede partij. Gaan we verder met GroenLinks. Vinden we dat dan een goede partij? Ja, dat is ook een hele goede partij, GroenLinks.' Ik zou de column zo kunnen afmaken voor alle Haarlemse partijen. Zonder nu de hele column voor te dragen inclusief de onderbouwing waarom de partijen goede partijen zijn, vertel ik dit omdat ik het leuk vond om de column te lezen en ook omdat ik het zelf zo zie. Elke partij heeft haar toegevoegde waarde, haar eigen overtuigingen en ze staat voor iets waarin de mensen van de stad zich herkennen. Natuurlijk zijn er verschillen. Gelukkig zijn er verschillen. De maatschappij bestaat ook uit verschillen. Het is ook goed dat al deze overtuigingen en gezichtspunten samenkomen in de raad. Wisselende samenstelling, natuurlijk, verschuift in wat aantallen, een lokale partij erbij, een lokale partij eraf. Maar gelukkig zijn er verschillende partijen en verschillende meningen in deze zaal vertegenwoordigd.

Voor de helft een nieuwe raad. Morgen de installatie. Dat is goed. Kennis en ervaring gecombineerd met nieuwe inzichten en nieuwe energie. Beter kan eigenlijk niet. Zelf maak ik graag plaats en D66 heeft een mooie nieuwe fractie met enkele nieuwe gezichten. Voor mij is het tijd om even los te komen van de politiek. Daarover is al iets gezegd. Een periode van vier jaar in deze arena heeft haar invloed, ook al merk je dat niet altijd. Vandaar voor mij even niet. Hoe lang 'even' is, dat weet ik nog niet, maar ongetwijfeld komen we elkaar weer tegen. In mijn laatste woorden in deze laatste raad geef ik aan hoe ik naar dit werk kijk. Ja, het is werk wat mij betreft. Ik wil de nieuwe raad meegeven dat die moet beseffen dat men een vergoeding krijgt om hier werk te doen voor deze stad. Dat staat voorop. Het gaat niet om persoonlijk gewin of eigen belang, niet om macht, niet om back-stagepassen voor het corso of de bühne. Je hoort van alles op verjaardagen. Jur zei al iets over wat mensen over ons zeggen. Zorg dat je weet waarover het gaat. Zet je in, neem je verantwoordelijkheid. Kortom, je staat ten dienste van deze stad. Zo zie ik het en zo heb ik het altijd willen doen. Nieuwe raad, doe het met plezier, met overtuiging, met idealisme en met onaflaatbare energie. Deze stad verdient niets minder dan dat.

De heer RUTTEN: Mijn binnenkomst in deze raad in april 2009 was onverwacht, maar weloverwogen. Ik ging ervoor. Ik besloot niet een stoel te komen warmhouden, maar ik wilde een bijdrage leveren. Mijn vertrek uit deze raad in maart 2014 is ook onverwacht en niet weloverwogen. Het overkomt me en ik vind het ontzettend jammer. Ik zou graag de komende vier jaar ook een bijdrage leveren. Het sociale domein gaat me aan het hart en we staan voor belangrijke keuzes. Ik ben er blij mee dat we de commissie Samenleving

hebben kunnen opwaarderen tot een daadwerkelijke commissie Samenleving die kwam van een commissie zadeldekjes. Dat was vier jaar geleden wel een beetje de toon daar. We hebben er met z'n allen een professionele commissie van kunnen maken. Maar goed, als je niet kunt incasseren, moet je niet in de politiek gaan en deze incasseer ik. Voor nu rest mij een terugblik op een mooie, leerzame tijd die vooral gemaakt werd door de samenwerking met bijzondere mensen in mijn fractie en daarbuiten. Het ga jullie allemaal goed!

De heer SCHAART: Je moet wat hè, als je niet meer in de raad zit. Vandaag dacht ik dat ik niets hoefde voor te bereiden, dus ik ben aan het werk gegaan op Schoteroog, een terrein dat inmiddels ook industrieterrein geworden is. Een stuk is al ingericht als kampeerterrein van de scouting. Ik doe wat bij de scouting, dus ik heb daar geholpen met het schoonmaken van het terrein. Wat vind ik daar? Werkelijk allemaal stenen. Het hele terrein lag ermee bezaaid. Dat zegt iets over de oplevering, maar daarover later. Die steen deed mij ergens aan denken. Het CDA heeft het over de hoeksteen van de samenleving. Maar in de commissie Beheer, een belangrijke commissie, hadden we het ook dikwijls over stenen. De discussie ging over de Boerhaavewijk. In de gehele stad hebben we gebakken klinkers behalve in de Boerhaavewijk. Daar hebben we betonstenen neergelegd. Dat kwam eigenlijk door de motie van Maaïke. Wat vond ik nu op Schoteroog? Een hele mooie, oude gebakken klinker van zeker 200 tot 300 jaar oud. Die krijg je van me, Maaïke. Uiteindelijk is het duurzaam om met klinkers te werken. Op de Baknessergracht zag je hoe graag mensen die hele oude klinkers terug wilden. Ik heb nog nooit gehoord dat men graag oude betonstenen wil. We moeten met duurzame materialen werken. Maak een mooie duurzame coalitie. Dat is jouw taak om te doen, Maaïke. Zie deze steen als een aanmoediging om een duurzame coalitie te maken. Ik doe niet mee, ik stond op de 25^e plaats. We zijn altijd voor duurzaamheid geweest en fietsen was een van onze items. Dat is zeker goed gelukt. Een andere zaak die me opviel, waren de DO's. Ik heb zeker vier of vijf DO's gezien die in de raad werden opengebroken. Waarom heet het dan überhaupt DO? Ik stel voor het HDO te noemen, hopelijk definitief ontwerp. Dan heb je een reden om het open te breken. Eigenlijk kost het heel veel geld als een DO wordt opengebroken. Dat zijn dingen die ik helemaal niet leuk vond. Het Houtmanpad ging natuurlijk niet door. Ik pleit ervoor van een DO ook echt een DO te maken en ervoor te zorgen dat het ervoor goed geregeld is. En, wat Jur al aangaf, zorg dat je er goed in meedenkt. Dat hoeft het niet fout te gaan. Dat wil ik maar even meegeven.

Je probeert natuurlijk toch wel dingen aan de weet te komen. Dat werd zelfs door de bedrijfsrecherche bij mij niet goed afgenomen. Maar ik roep jullie toch op te proberen altijd ergens achter te komen. Dan heb ik nog de rijdende rechters. Ik mocht bij Louise altijd meespelen bij de rijdende rechters. Samen met Wybren waren we met z'n drieën de rijdende rechters. Dat was een paar apart, dan kan ik jullie vertellen. De laatste keer was Wybren er door omstandigheden niet bij, maar Louise was er wel. We hadden eigenlijk al besloten over bomen, of die nu wel of niet weg moesten. Toen zijn we er samen gaan kijken. Het was bij Louise in de buurt, een buurt met ruimte. Ik heb ook gezien dat die extra groenbakken daar best in de tuinen kunnen staan. Die tuinen zijn groot genoeg. Toen we daarmee klaar waren, nam ik natuurlijk het pontje op weg naar huis, de meest logische route om naar Schalkwijk te komen. Toen merkte ik pas hoe leuk dat was, dat pontje. Wat we niet wilden, twee gescheiden wijken, dat is opgelost. Er komen steeds twaalf mensen vanuit Schalkwijk zo die wijk in. Op die pont kwam ik scholieren tegen, ik kwam daar sporters tegen, ik kwam een Marokkaanse moeder tegen met een kindje. Ze waren naar de Hout geweest. Ze waren er nog nooit eerder geweest, maar het was daar heel mooi. Kortom, we versterken elkaar. Ik lag in het ziekenhuis en daar lag iemand uit jouw wijk en zijn vrouw kwam iedere dag met het pontje. We hebben samen een verbinding gemaakt via het pontje. Dat hebben we toch maar mooi bereikt. Ik heb wat dat

betreft fantastisch gewerkt en ik was graag nog een paar jaar doorgegaan. Maar ja, het is tijd voor andere dingen. Ik zat samen met Marceline in de commissie Beheer en daar hebben we een leuk duo gevormd. Dat zal ik zeker missen. Toen ik pas kwam, werd ik gevraagd voorzitter te worden van een commissie. Dat heb ik ook gedaan. Ik begreep er helemaal niets van. Ik zat net in de raad. Het was Marianne Blaauwboer die mij erdoorheen loodste. Marianne, ook bedankt hoor. Dat waren die twee dames die mij erdoorheen gesleept hebben. Bodes, college, allemaal bedankt. Het was leuk met jullie te werken.

Mevrouw BOSMA: Ik ben acht jaar geleden de raad ingegaan omdat ik me betrokken voelde bij deze mooie stad en ik dacht iets voor deze stad te kunnen betekenen. Mijn naasten vroegen zich destijds wel eens af wat ik in de raad had te zoeken. Ik vertelde dan dat je als raadslid echt iets voor elkaar kunt krijgen. Je doet ertoe. Als voorbeeld noemde ik dan het besluit om de Nieuwe Grachtgarage aan te leggen. Ik vertelde er dan ook bij dat ik tijdens mijn eerste vergadering van de commissie Beheer geconstateerd had dat Haarlem meer dan 100 miljoen euro bij de Provincie had laten liggen omdat Haarlem niets zag in een tunnel onder het Spaarne. Dat leek mij een gemiste kans en binnen de kortste keren was ik met de hele commissie op bezoek bij de gedeputeerde Verkeer en Vervoer, Cornelis Mooij. Het geld was nog niet weg. Als wij serieus een tunnel wilden, was hij bereid het geld daarvoor weer vrij te geven. Iedereen buitelde over elkaar heen om aan te geven dat hij of zij degene was die dit weer op de agenda had gezet. Dat het hiermee goed zou komen, bleek op naïviteit gestoeld te zijn, waar ik toen geen weet van had. Chris van Velzen zei altijd dat een order pas een order was als hij betaald was. Een tunnel is pas een tunnel als die er ligt. Ik ben er weer bovenop gekrabbeld vanuit het liberale gedachtegoed dat vrijheid ook inhoudt dat anderen het recht hebben anders te denken dan je zelf doet. Zo moeilijk als het was elkaar in de raad te vinden gezien de verschillende politieke overtuigingen, zo goed konden we elkaar vinden in de commissie Beroep- en Bezwaarschriften, waarvan ik de laatste acht jaar voorzitter heb mogen zijn. Deze was zo samengesteld dat alle politieke kleuren gelijkelijk over de kaders waren verdeeld. Daar ben je niet de volksvertegenwoordiger die politiek moet scoren, maar daar ben je de vertegenwoordiger van het hoogste bestuursorgaan die verantwoordelijkheid neemt voor genomen besluiten. Het raakt meteen het grote misverstand dat over deze commissie bestaat, namelijk dat wij onafhankelijk zouden moeten zijn. Absoluut niet. Integendeel. Wij overwogen zowel doelmatigheid als rechtmatigheid van het besluit en oordeelden daarbij niet als rechter, maar we adviseerden aan het college dat vrijwel altijd ons besluit overnam. Het was niet alleen leerzaam, maar het scherpt ook je functioneren als raadslid. Zaken die niet kloppen, kunnen ook weer in de raad aan de orde worden gesteld. Ik denk dat ik namens alle leden van deze commissie kan zeggen dat wij het een gemis vinden dat deze commissie niet meer door raadsleden bevolkt mag worden. Het schept een band die nuttig kan zijn om elkaar in de raad te vinden. Jan en Evert, mijn kamergenoten, het was als vrienden om met elkaar samen te werken. Ik wil ook van de gelegenheid gebruikmaken om de secretarissen van de commissie, Wil Baars en Alliard de Jong te bedanken. Zij doen hun werk in stilte. Er worden honderden zaken afgehandeld per jaar. Zonder hen hadden we dit werk nooit zo kunnen doen. Met rust en geduld wisten zij ons te steunen in deze belangrijke taak.

Ik kan niet iedereen persoonlijk bedanken, maar ik wil toch nog een paar mensen noemen. Ik denk daarbij aan de niet aflatende zorg van onze bodes. Als we iets willen leren van dienstbaarheid, hoeven we maar naar hen te kijken om te weten hoe het hoort. En dat geldt ook voor onze griffie. Ik noemde Cornelis al eerder in mijn speech. Ik had niet kunnen bevroeden jou hier in een heel andere rol tegen te komen. Een zegen voor de stad en voor onze partij om iemand van jouw allure en bestuurlijke kwaliteit hier weer terug te hebben. En als de zeeën hoog gaan, is humor vaak de redding. Bernt, jij kunt dat als geen ander. Dank voor je toegankelijkheid en voor je goede burgerschap. En dan

Louise. Een lastige, sterke en strijdbare vrouw wordt ook wel eens een kenau genoemd. Je hebt ooit gezegd dat politiek niet voor slappe wijven is. Tijdens de campagne zei je dat je als een zwerfkat door de stad ging, krabbend aan iedere deur. Ik heb respect en bewondering voor de wijze waarop jij je hebt teruggevochten in deze raad. Zo'n kenau verdient Haarlem.

Tot slot mijn vrienden uit de fractie. Ik ben tijdens deze periode al twee keer oma geworden, maar het was voor mij een soort tweede studententijd waarvan ik maar met moeite afscheid kan nemen. Als ik na nachtelijke omzwervingen weer thuis kwam en Pieter mij vervolgens hoopvol vroeg of ik ook nog iets wilde drinken en als het dan toch nog weer later werd dan ik gedacht had, dan zal dit afscheid toch nog wel ergens goed voor zijn. Ik zal mij na dit afscheid meer overeenkomstig mijn leeftijd gaan gedragen en wat eerder naar bed gaan. Het was mij een eer en een groot genoegen dat ik raadslid van deze stad mocht zijn.

De heer BOL: Vandaag neem ik afscheid als Haarlems raadslid. Ik wil vanaf deze plaats iedereen bedanken die me daarbij geholpen heeft. Ik denk daarbij aan mijn familie, aan collega-raadsleden, ambtenaren, bevlogen burgers die kwamen inspreken en niet te vergeten de medewerkers van de bodiedienst en het griffiebureau. Van de griffie heb ik vier minuten de tijd gekregen om dit allemaal te doen. Een minuut per jaar zul je denken, maar zo wil ik mijn verhaal niet houden. Vier jaar raadslidmaatschap is voor mij niet alleen terugkijken, maar vooral ook vooruit kijken. 'Alles van waarde is weerloos', schreef Lucebert. Ik denk dat een raadslid kaders stelt en bewaakt wat weerloos is om dat te beschermen. Dat is erg moeilijk en daarin maken we pijnlijke, politieke keuzes, zoals het opheffen van de instroom-doorstroomregeling voor mensen op een afstand tot de arbeidsmarkt, zoals het slopen van de laatste, vierkante schoorsteen om een haven te realiseren naast het Scheepmakerskwartier, zoals het groen licht geven voor de Duinwijkhal zonder te weten wat de gevolgen zullen worden voor de rest van het Haarlemse sportbeleid. Zoals ik al zei, keuzes maken en kaders stellen, maar processen duren lang. Soms lijken die ook cyclisch te zijn. Mijn maiden speech was een pleidooi voor het behoud van het Nieuwe Energieterrein als rijksmonument en als culturele broedplaats. Vier jaar later is dit terrein onder druk van dit gemeentebestuur nog steeds niet plat gebulldozerd. De Lichtfabriek bestaat nog, de Nieuwe Vide bestaat nog, maar projectontwikkelaar Erik de Vlieger is weer terug en hij heeft een nieuwe kans en de tijd gekregen er wat moois van te maken. Ik wacht dat met spanning af. Mijn complimenten aan het gemeentebestuur dat we zover gekomen zijn met de Lichtfabriek en met Nieuwe Energie. Erg jammer dat de gebroeders Voerman die de gemeente voor miljoenen een poot hebben uitgedraaid, nog steeds vrij rondlopen in deze mooie stad. Maar ik heb goede hoop dat deze panden een mooie, culturele invulling krijgen. Mijn complimenten ook aan al die burgers om het beleid van de stad bij te sturen, de burgers die zich inzetten voor het sociale, culturele en multiculturele klimaat in de stad. In die zin zijn we een hele rijke stad. Een miljoenschuld, maar een enorm potentieel aan bevlogen burgers die van alles willen, maar ook van alles doen. Haarlem, wees er trots op; nieuwe raadsleden, wees er vooral heel zuinig op. U zult de komende tijd pijnlijke besluiten moeten nemen, besluiten die de slagkracht van de stad zullen aantasten. Ik wens u daarbij veel wijsheid toe. Ik heb veel vertrouwen in de creativiteit van de Haarlemse bevolking en de organisaties om daarmee om te gaan. Ik doe deze keer niet meer mee als raadslid. De stedenband heeft aanvraag gedaan bij de Europese Unie voor een Europees-Afrikaans onderwijsproject dat in tien Europese steden en een aantal Afrikaanse steden kan worden uitgevoerd waaronder Mutare. Met dit in het verschiep wil ik mijn focus leggen op dit belangrijke werk, dat de millenniumdoelstellingen bij jongeren bekend zal maken en de wereld voor hen een stukje kleiner maakt. Dat betekent echter niet dat u als nieuwe raad van mij af zult zijn.

Net als de afgelopen veertig jaar zal ik de Haarlemse politiek blijven volgen en ik zal proberen daarbij een handje te helpen of een beetje bij te sturen. Nu niet meer als raadslid, maar als een van die vele burgers die zich inzetten voor hun stad. Dank u wel.

Mevrouw HOFFMANS: Ik hoop dat ik mijn emoties een beetje in bedwang kan houden voor deze ene keer. Collega's, het is voor mij best een ding. Ik heb acht jaar geleden vanuit maatschappelijke betrokkenheid de stap naar de lokale politiek gemaakt. Ik wilde niet roepen vanaf de zijlijn, maar meepraten, meebeslissen en dingen bereiken. Dat is, zij het in bescheiden mate, gelukt. Maar in je eentje kun je niets en dat blijkt al heel snel na je installatie en tegenover de dingen die wel lukken, staan ook een heleboel dingen die niet lukken. Dat is misschien wel mijn belangrijkste les geweest. Helga noemde het net ook al: gelijk hebben is niet hetzelfde als gelijk krijgen, zelfs al heb je heel erg wel gelijk. Er zijn veel frustraties aan voorafgegaan voordat ik dat doorhad en goed begreep en dan nog hielp dat besef mij niet altijd. De laatste weken heb ik met enige weemoed regelmatig teruggedacht aan de afgelopen jaren. Het raadswerk is voor mij in ieder geval niet iets wat je er zomaar bij doet. Politiek is intensief, dynamisch, maar het is ook ontzettend leuk en het slokt je op. Ik heb me meer dan eens afgevraagd wie er in 's hemelsnaam baas was over mijn agenda. Dat zullen sommigen van jullie misschien wel herkennen. Ik voelde me als een vis in het water, ik voelde me op m'n plek en ik voelde me gewaardeerd. De afgelopen vier jaar waren voor mij persoonlijk politiek gezien niet de gemakkelijkste. Ik vond de samenwerking binnen de coalitie lastig, zeker toen ik nog fractievoorzitter was. Dat is anders gelopen dan ik dacht toen ik met Fedde de onderhandelingen begon. Het bleek hard werken met uiteindelijk wel een goed resultaat. Dat zeg ik er eerlijk bij. Uit welke partijen de nieuwe coalitie ook zal bestaan, ik wens die boven alles toe dat die een hecht team wordt met respect en ruimte voor de inhoudelijke verschillen, maar er wel samen voor staat. De afgelopen jaar waren er spannende dossiers, ingrijpende beslissingen, mooie debatten waarvan ik ontzettend kon genieten. Ik heb veel mensen ontmoet en ik heb ontzettend veel geleerd. Wat me heeft verrast, is de collegialiteit. Je kunt op inhoud lijnrecht tegenover elkaar staan, maar je bent met z'n vijfenveertigen, dualisme ten spijt, toch ook gewoon collega's. Er is veel persoonlijke betrokkenheid bij zowel leuke als verdrietige dingen. Daarbij denk ik terug aan bijvoorbeeld het overlijden van Chris van Velzen en Wim Catsman, dierbare collega's, maar ook aan het kraambezoek van een aantal van jullie na de geboorte van mijn zoon Sam. Dat waardeer ik heel erg. Bernt, we hebben elkaar gesproken – je was nota bene op je vakantieadres toen ik je vertelde dat ik zwanger was – en je vond dat een goede reden om op de boot nog een extra fles wijn open te trekken. De geboorte van mijn zoon vormt ook een belangrijke reden dat ik me niet beschikbaar heb gesteld voor een derde periode. Het leven met een baan, een kind en het raadswerk is aan de volle kant en dat maakt ook dat ik het raadswerk op dit moment niet kan uitvoeren op de manier die ik goed en nodig vind. Wie weet wordt dat in de toekomst ooit nog wel eens anders.

Ik wil een aantal mensen bedanken zonder anderen tekort te willen doen. Mijn lijstje is niet volledig, dat besef ik heel goed. Fractie: Pieter en John, we waren een geweldig team. We kwamen er altijd uit met elkaar en we hebben vooral ook ontzettend veel lol gehad. Lucas, dank, je was mijn maat. Ik heb heel veel van je geleerd. Dankzij jou kon ik met een meer dan gerust hart tijdens mijn zwangerschapsverlof alles uit mijn handen laten vallen. Yfke, dank voor je vriendschap, voor het sparren en voor het vertrouwen. Dankzij jou kon in met een gerust hart het fractievoorzitterschap naast me neerleggen. Sjaak en Fedde, dank voor jullie bondgenootschap, met name natuurlijk in de eerste vier jaar. Merijn, dank voor het sparren en ook voor de persoonlijke betrokkenheid en eigenlijk ook gewoon omdat ik genoten heb van je talent. Joyce, dank voor de samenwerking, de persoonlijke betrokkenheid en het onderlinge vertrouwen. Louise en Rob, we hebben menig politiek robbertje gevochten. Ik vond dat lastig, maar ik heb er ook heel veel van geleerd. Collegen, dank voor de samenwerking en wat hebben jullie ongelooflijk hard

gewerkt. Daarvoor heb ik echt heel veel respect. Griffie, dank voor het draaiende houden van dit circus. En last but not least, de bodes. Jullie zijn de verpersoonlijking van het woord dienstbaarheid. Niets is jullie te veel. Heel hartelijk dank daarvoor. Rest mij de nieuwe raad alvast te feliciteren en heel veel succes te wensen voor de komende vier jaar. Het is een grote verantwoordelijkheid en het is bovendien geen gemakkelijke tijd om een stad te besturen. Al hebben jullie er maar half zo veel plezier in als ik de afgelopen acht jaar, dan gaan jullie een prachtige, enerverende tijd tegemoet.

De heer SCHRAMA: Ik had me aangemeld, zoals ik vaker doe. Maar helaas. Na een carrière in het bedrijfsleven met een focus op ICT leek het mij een goede zaak enige jaren ervaring ten dienste te stellen van de gemeenschap. Ik ben blij dat ik dit vier jaar heb mogen doen en ik had dat graag nog vier jaar gecontinueerd. Dat mag helaas niet zo zijn. Het was niet eenvoudig. Er moet in een overheid veel gebeuren, maar je bent in het bedrijfsleven gewend in een paar weken belangrijke wijzigingen tot stand te brengen die dan in een paar weken of maanden geconcretiseerd zijn. Bij de overheid betekent dit dat je in een paar weken een onderzoeksteam start, dat dat onderzoek na ongeveer een half jaar klaar is, dat je dan de bevindingen van het rapport gaat bekijken en dat je na een jaar met de eerste, mogelijke aanpassingen op je bevindingen komt. Dat is ongelooflijk merkwaardig en ik kan me voorstellen dat Diane daar niet tegen kon. Dat was voor mij ook heel erg moeilijk. Zeker in een maatschappij met heel veel veranderingen wordt snelheid van handelen steeds belangrijker. Dat moet dus, linksom of rechtsom, toch wel veranderen. Iets anders is dat in Nederland binnen overheden zeer decentraal gewerkt wordt. Dat is niet overal zo. Andere landen werken soms zeer centraal. Decentraal heeft het voordeel dat je dicht bij de problemen staat en dus beter kunt acteren, maar het heeft ook een groot nadeel. Je zoekt namelijk vaak oplossingen die binnen een klein gebied misschien wel goed werken, maar die daarbuiten contraproductief werken. Je kunt je voorstellen dat je dingen doet die financieel goed zijn binnen een taak, maar die door gemis aan een overall view ergens anders juist meer kosten opleveren. Dan ben je verkeerd bezig. Ik zou jullie dat als raad willen meegeven, maar daar heb ik al vaker op gehamerd.

Ik wil mijn ervaring van de afgelopen jaren toetsen aan wat Tuang Tse samen met Lao Tse, de grondlegger van het taoïsme, heeft gezegd. Ik citeer nu: "Om konijnen te vangen, gebruikt men strikken. Zijn de konijnen gevangen, dan kunnen de strikken vergeten worden. Om vissen te vangen, gebruikt men aas. Wordt de vis gevangen, dan kan het aas vergeten worden. Men gebruikt woorden om betekenis uit te drukken. Wordt de betekenis verstaan, dan kunnen de woorden vergeten worden. Waar vind ik een mens die woorden vergeet opdat ik met hem praten kan?" Toen ik in de raad kwam, merkte ik tot mijn verbazing dat we niet kunnen praten zoals Lao Tse dat benoemt, namelijk echt communiceren. Wat hier bedoeld is om elkaars standpunten te begrijpen en te communiceren, wordt alleen maar gebruikt om de eigen doelstellingen te formuleren en de eigen visie neer te leggen. Daarvoor worden dan heel veel woorden gebruikt, omdat de ander dat niet aanvoelt. Dat was een van de grootste decepties die ik heb ervaren. Toch hoop ik dat een aantal zaken die ik heb geformuleerd, blijft hangen en dat de initiatiefvoorstellen blijven doorgaan. Ik weet ook wel wat Bob Dylan zei: "The answer, my friend, is blowing in the wind, the answer is blowing in the wind." Veel hoop moet ik dus niet koesteren. Ten slotte heb ik met een aantal raadsleden en collegeleden alsook met een aantal vertegenwoordigers van kunst, cultuur en sport en een aantal bewoners een goed contact opgebouwd. Dat zal ik onderhouden. Hoewel ik vanavond de raadszaal verlaat, blijf ik in de buurt. Ik ben niet uit de stad verdwenen. Ik blijf een Haarlemmer met hart voor de stad. Ten slotte ook heel veel dank aan Gerrit Jan Stapelkamp die mij de laatste jaren in twee commissies heeft gediend, waardoor ik toch in staat was vier commissies te bemannen en daardoor in alle zaken die speelden een zinvolle bijdrage kon leveren. Ik hoop dat u daarmee tevreden bent. De nieuwe raad wens ik heel veel sterkte

toe de komende tijd, want het zal steeds lastiger worden. Haarlem moet wel op de rails blijven.

De VOORZITTER: Hartelijk dank. Dan hebben we de sprekers die afscheid nemen allemaal gehad. Er zijn nog drie fractievoorzitters die het woord willen voeren.

Mevrouw DE LEEUW: Ik kan het kort houden. Ik wil alle mensen die nu weggaan, danken voor de fijne tijd die we samen hebben doorgebracht en ik wens de nieuwe raad veel succes.

Mevrouw ÖZOGUL: Ik wil in eerste instantie alle vertrekkende raadsleden bedanken voor de fijne samenwerking de afgelopen vier jaar en in het bijzonder mijn fractiegenoot en steun in moeilijke tijden, Bart Jonkers. Vier jaar geleden begonnen we met vijf raadsleden. Al snel ging Hilde van der Molen weg en Bart kwam in de gemeenteraad. Na een moeilijke periode bleven wij met z'n tweeën over. Ik heb in die periode ontzettend veel steun aan je, Bart, gehad. Daarvoor dank. Samen hebben we geprobeerd Haarlem toch een socialer gezicht te geven. Jij was toen bezig met je studie en ik weet dat je studie in die periode ontzettend heeft geleden onder al het raadswerk. Ik ben blij dat je nu in ieder geval met je studie verder gaat. Ik wens je daarin heel veel succes. Nogmaals, dank je wel.

De heer SNOEK: Ik wil in de eerste plaats mijn oppositiegenoten bedanken voor vier geweldige jaren. Oppositie voeren is eigenlijk best wel gemakkelijk, want je hoeft elkaar alleen maar op te zoeken als je het met elkaar eens bent. Dan gingen we bij elkaar zitten en volgens mij was de kracht dan dat we elkaar het initiatief gunden op verschillende onderwerpen. Als je het niet met elkaar eens bent, ga je niet bij elkaar zitten. Dan denk je, ach, laat ze maar kletsen. Ik vond het echt leuk om dat zo vier jaar met jullie te doen. Daarvan heb ik genoten. Dat geldt voor jullie allemaal. De heren van Sociaal Lokaal en Haarlem Plus, het zal een gemis zijn dat jullie niet terugkomen. Jan, jou zullen de dames in de commissie Samenleving beslist missen. Je charme is ongeëvenaard. Ik denk dat ik namens de hele oppositie spreek als ik de coalitie en het college ook dank. We hebben geprobeerd een zo goed mogelijke oppositie te zijn, scherp wanneer het moest, constructief als het kon, maar we hebben vooral gezien dat er heel hard gewerkt is en veel gedaan is. Speciale dank ook voor Diana, Helga en Wouter vanuit de commissie Samenleving. Jullie steken boven de partijen en boven de commissie uit en jullie zijn verbindend en dragend in de commissie. Ik denk dat Wouter terecht heeft gezegd dat jullie in de commissie een slag hebben gemaakt. Speciale dank ook aan Wouter als voorzitter van de commissie Beroep- en Bezwaarschriften, kamer 1. We hebben de hele wereld aan ons voorbij zien trekken samen met Maaike en Sybel. Dat was voor mij een van de leerzaamste ervaringen. Het is niet altijd gemakkelijk die paradijsvogels een plek te geven in de zittingen en dat is je wel gelukt. Dank daarvoor. Van mij persoonlijk ook heel veel dank aan Tenda en Fedde. Jullie zijn twee mensen die de nieuwkomers in de raad zoals ik twee jaar geleden was, een plek geven, bij de hand nemen, los van bij welke partij je zit of welke rol je hebt. Als ik maar de helft van de steun kan zijn voor nieuwe raadsleden zoals jullie dat zijn geweest, dan ben ik er trots op dat we dat mogen doen. Zonder jullie had ik het in ieder geval niet kunnen doen. Dat geldt ook voor onze Wim en onze Cees, onze schaduwraadsleden. Die hebben ons gesteund en dat geldt ook voor Jur. Drie jaar geleden had ik een bijeenkomst op ons partijbureau in Den Haag waar alle fractievoorzitters waren. Al snel stond ik in een clubje waar iedereen stond te klagen over oud-wethouders in je fractie. Hoe verschrikkelijk dat was en dat je die heel snel uit je fractie moest laten stappen. Ik hoorde de ene klacht na de andere. Ik zei toen dat ik er ook eentje had, maar die heeft met mij de hele stad door gefietst en die heeft me alles uitgelegd. Het was toen niet lastig en dat is het eigenlijk ook nooit geworden. Oké, je

kunt lang praten en dat doe je ook in de fractie. Wat we hier meemaken, dat doet hij daar ook. Maar dat is dan ook de enige bijsturing die ik als fractievoorzitter hoef te geven. Het tegenovergestelde is volgens mij waar: twaalf jaar geleden was jij de laatste lijsttrekker van het CDA die een plus kon maken en het feit dat we nu weer een plus hebben gemaakt, is ook op jou conto te zetten, omdat jij het brein was de afgelopen vier jaar, samen met Gideon en mij. Dus dank, Jur.

De VOORZITTER: Als het goed is, hebben we nu alle sprekers gehad. Nee, toch niet.

De heer VRUGT: Ik was natuurlijk weer vergeten me aan te melden. Ik hoop maar dat het niet een al te warrig verhaal wordt. Ik heb wat losse aantekeningen. We'll meet again. Sommigen verdwijnen ogenschijnlijk, maar voor je het weet, zijn ze dubbel en dwars weer terug. Zoals D66 in 2010 op sterven na dood was en prompt de grootste partij werd van onze mooie stad Haarlem en het dorp Spaarndam. Verrassingen kunnen groot zijn. Als Actiepartij, die ik nog eens grootmoedig radicaal humanisten heb genoemd, kijken wij natuurlijk vooral naar de sociale kant van onze volksvertegenwoordiging in Haarlem. Daarmee wil ik niet zeggen dat ik mensen bewust niet noem als ik straks wat namen wel noem en andere niet. Dat is dus niet het geval. Vooraf nog even: ik hoop oprecht op de plezierige samenwerking zoals we die de afgelopen vier jaar hebben gehad.

Je komt wel eens in een andere gemeente en dan maak je wel eens zo'n gemeenteraadsvergadering mee. Dan denk je echt, oh, wat ben ik blij dat ik niet hier in deze raad zit. Hier in Haarlem gaat het toch erg plezierig. We hoeven elkaar niet dood te knuffelen, maar elkaar de tent uitvechten schiet ook niet op. Dat doen we hier gelukkig niet. Uit de opgetrokken kruitdampen van de verkiezingen blijkt nu dat een aantal mensen toch weg moet. Even in willekeurige volgorde, of misschien toch niet: Bart Jonkers. De SP heeft het de afgelopen periode moeilijk gehad. Ik heb ooit per ongeluk het woord zetelroof ergens gebruikt. Oké, niet per ongeluk, dat was heel bewust. Maar Bart heeft toch maar mooi Sybel gesteund. Zij met z'n tweeën hebben die periode moeten afmaken. Tenda, een warme vriendin voor acht jaar. Inderdaad hebben we de laatste periode wat minder contact dan in de eerste periode. Ik wens je alle goeds. Uit jouw fractie natuurlijk ook Hessel Kruisman, Dik Bol, die ik al heel lang ken en Ronald Gebhardt die ik gelukkig ook nog heb mogen leren kennen. Helga Koper, commissie Samenleving. We hebben heel wat zitten knipogen. Ik heb ooit het compliment gehad van Stan Katee toen hij vertrok, dat de Actiepartij er altijd zo goed was voor de minderheden. Ik denk dat dat binnen zijn eigen fractie ook voor Helga geldt. Of het nu om het emancipatiebeleid ging of om andere groepen, Helga stond er altijd weer pal voor. Dat heb ik altijd bijzonder in je kunnen waarderen. D66, helaas, Diane Kerbert. Ik snap ook dat je het na een aantal jaren zat bent. Ik vind het wel heel jammer. Voor Mirjam Breed geldt natuurlijk precies hetzelfde. Dat kringloopdebat komt nog wel goed hoor. De schaduwraadsleden zijn al genoemd. Ik kom zelden in de kerk, maar toen Leinie van Reenen, de sturende kracht achter het huiskamerproject voor vluchtelingen in Schalkwijk, overleed, kregen ze me toch de kerk in om haar de laatste eer te bewijzen. Niet lang daarna gold hetzelfde voor Wim Catsman. Die kreeg me diezelfde kerk weer in. Wim Catsman, het is goed hem hier nog even te noemen, een zeer gewaardeerde collega van het CDA. De VVD wil ik niet vergeten. Wouter, het sociale gezicht van de VVD, jammer dat je weggaat. Ik heb laatst nog gezegd dat we het zelden eens waren, maar dat was natuurlijk een leugen. We waren het heel vaak eens. En dan Jur. Hij heeft het eigenlijk al gezegd. Wij waren aartsvijanden. Jur had de Raaks gesloopt. Wij waren daartegen. Oh, wat was ik boos. In alle menselijkheid hebben we elkaar in de loop der jaren toch wel weer getroffen en we zijn goede vrienden geworden. Gek hoe het allemaal kan lopen. Acht jaar geleden kwam ik hier in de raad en toen zat ik naast buurman Fedde Reeskamp. Er werd zojuist al gezegd dat hij heel goed in staat is mensen die nieuw zijn, wegwijs te maken en dat heeft hij ook bij mij gedaan. Daar ben ik hem zeer dankbaar voor. Hij was bovendien de architect van

het huidige coalitieakkoord. Ik wens de komende raad een nestor als hij toe. We hebben het aan Louise van Zetten gezien. Een comeback. Misschien geldt dat ook voor Fedde Reeskamp. Je weet het niet.

De VOORZITTER: Even kijken hoe we de avond verder vorm geven. Er is namelijk ook een fotograaf van het Haarlems Dagblad die al heel lang aan het wachten is en die ons graag wil fotograferen. Eerst wil ik het volgende doen. Ik loop nu samen met het reeds veel geprezen bodecorps langs met de cadeaus en dan volgen nog de foto's. Dus ik verzoek u graag nog even vijf minuten te blijven zitten. Dan probeer ik in die tijd twintig cadeaus uit te reiken.

De vergadering moet formeel nog gesloten worden. Er is nog een borrel in de refter. De vergadering is gesloten.

[Einde 22.00 uur]

Aldus vastgesteld in de vergadering van ..... (in te vullen door de griffie)

Griffier

Voorzitter